

Zeeland, de beste provincie om groot te worden

Nota Integraal jeugdbeleid 2007-2012

Zeeland, de beste provincie om groot te worden

Nota Integraal jeugdbeleid 2007-2012

Inhoudsopgave

INHOUDSOPGAVE

1. INLEIDING	3
2. JEUGDBELEID IN NEDERLAND	4
2.1 Rijk	4
2.2 Provincies	4
2.3 Gemeenten	4
3. JEUGDBELEID IN ZEELAND	6
3.1 Kaderstelling	6
3.2 Op weg naar een provinciale jeugdagenda	7
3.3 Provinciale rol	8
4. DE PROVINCIALE JEUGDAGENDA	9
4.1 De jeugd aan het woord – de jeugd in actie	9
4.2 School en werk	12
4.3 Zinvolle vrije tijd	15
4.4 Een prettige leefomgeving	18
4.5 Openbaar vervoer	20
4.6 Verbeteren en herstellen	22
5. UITWERKING	25
Bijlagen	
1. Leeftijdsgerichte aanpak provinciale jeugdagenda	26
2. Verantwoordelijkheid functionele afdelingen	29

1. Inleiding

Op 1 juli 2005 hebben de Provinciale Staten van Zeeland de Kadernotitie Integraal Jeugdbeleid vastgesteld. De hierin opgenomen vier ambities (ontwikkeling & ontplooiing, participatie, veilige leefomgeving en afstemming & aansluiting) zijn samengebracht onder één ambitie:

‘Zeeland, de beste provincie om groot te worden’.

De missie van het integraal jeugdbeleid is dan ook dat ieder kind en iedere jongere van 0 tot en met 23 jaar de kans krijgen zich zo goed mogelijk te ontwikkelen in een provincie waar het ook in de toekomst prettig wonen, werken en leven is.

Zeeland heeft de jeugd van nu ook morgen en overmorgen nodig om de dynamiek in onze samenleving te behouden en te versterken. De jeugd vertegenwoordigt immers ons toekomstig potentieel aan maatschappelijk en economisch kapitaal.

Zeeland heeft een aantal kernkwaliteiten zoals een kleinschalige sociale structuur, veiligheid, sociale cohesie, natuur, ruimte en een gezond milieu, dat nog beter benut kan worden bij een evenwichtige ontwikkeling van kinderen.

De Provincie Zeeland wil het jeugdbeleid op een integrale manier, aan de hand van leeftijdscategorieën, vormgeven. Wij willen ons hierbij niet langer alleen laten leiden door problemen, maar ons meer richten op het creëren van kansen voor de jeugd (voorafbeleid). Dit sluit aan bij het gedachtegoed van het visiedocument ‘De driehoek rond’. Tegelijkertijd zal het noodzakelijk blijven nog verder te investeren in preventief jeugdbeleid (voorkombeleid) en jeugdzorg (herstelbeleid). Preventief beleid voor de ene groep betekent namelijk voor een andere groep en

zeker voor een volgende generatie het daadwerkelijk bieden van kansen. Voor het integraal jeugdbeleid betekent dit dat wij meer dan tot nu toe het geval was, willen inzetten op het verbeteren van basisvoorzieningen voor alle jeugd waardoor enerzijds een kansrijke omgeving ontstaat voor jongeren om zich te ontwikkelen, anderzijds de druk op het preventief jeugdbeleid en de jeugdzorg uiteindelijk kan verminderen.

Bij het opstellen van deze nota integraal jeugdbeleid hebben wij ons in het bijzonder gericht op een brede inbreng vanuit het veld. Er zijn gesprekken gevoerd met jongeren omdat wij niet

over hen maar met hen beleid willen ontwikkelen en (laten) uitvoeren. De Zeeuwse gemeenten zijn eveneens nauw betrokken bij deze nota omdat wij van mening zijn dat alleen door een gezamenlijke inzet van gemeenten en provincie de ambities kunnen worden gerealiseerd.

De uitkomsten van de gesprekken, gerelateerd aan het bestaande provinciale beleid op de diverse terreinen, hebben wij vertaald in zes centrale thema’s passend binnen de hierboven genoemde vier ambities. Deze bieden kansen om echt iets te doen voor Zeeuwse jongeren en hun toekomst.

Rap gepresenteerd op de dialoogbijeenkomst door een jongere uit de kerngroep:

Begin bij het begin

Dames en heren van gemeente en Provincie.
Mag ik even uw aandacht, voordat u mij als kind ziet.
Ik wil het graag hebben over culturele en sociale problemen.
Dat soort zaken kunt u toch maar beter serieus nemen.
Wilt u de Wereld veranderen, moet u beginnen bij de wieg.
Want opvoeding is belangrijk, ik denk niet dat ik lieg.
Problemen van kinderen leiden vaak tot ergernis.
Maar ook hun worden volwassen, dus ik weet niet wat erger is.
Een kind met een lastige vraag, of een ouder die geen antwoord heeft.
Persoonlijk vraag ik me af hoe de mens over een aantal jaren leeft.
Stappen we in de goede richting, of loopt het nog de mist in?
Een ding vertel ik u; hier staat de nieuwe lichtung.
De kloof tussen oud en jong is een enorme sprong.
Maar voor jeugd ben ik te oud en voor een oudere te jong.
Dus probeer ik de kloof te dichten als een brug er tussen.
Mogen generaties na mij nog de vruchten plukken.

(Ref 2x.)

Begin bij het begin oftewel bij het kind.
Begin bij het begin oftewel bij het kind.
Begin bij het begin oftewel bij het kind.
Omdat je zo de blauwdruk voor de toekomst print.

Plaats: Terneuzen/Sas van Gent

Datum: Ergens tussen 25-09-2006 en 11-10-2006

Tekstschrijver/zinner: Eric van de Walle, a.k.a. dopEric a.k.a. Dope E

Contact & Info: doperic@hotmail.com

2. Jeugdbeleid in Nederland

Opvoeden is allereerst een verantwoordelijkheid van ouders en verzorgers. De overheid heeft hierbij nadrukkelijk een rol in het scheppen van voorwaarden zodat gezinnen hun taak als primaire opvoeder zo goed mogelijk kunnen vervullen. Deze opdracht is onder meer gebaseerd op het Verdrag inzake de Rechten van het kind: de overheid moet zorgdragen voor basisvoorzieningen voor jeugd zoals onderwijs, gezondheidszorg en een veilige leefomgeving.

De overheden zijn het erover eens dat er veel winst te halen valt als ze beter samenwerken. Dat is in 1999 onder meer vastgelegd in het Bestuursakkoord Nieuwe Stijl (BANS) van het Rijk, het Interprovinciaal Overleg (IPO) en de Vereniging Nederlandse Gemeenten (VNG). Voor het jeugdbeleid is deze visie uitgewerkt in 'Jeugdbeleid in Ba(la)ns'. Dit gaat uit van een sluitende aanpak van 0 tot 19-jarigen voor volksgezondheid, onderwijs, jeugdzorg, welzijn, opvoedingsondersteuning en jeugdparticipatie. Hierbij is ook vastgelegd welke overheidslaag waarop aanspreekbaar is.

2.1. Rijk

De rijksoverheid draagt vanuit haar voorwaardenscheppende taak zorg voor de wettelijke kaders en stelt budgetten beschikbaar voor basisvoorzieningen voor jeugdigen (zoals onderwijs en kinderopvang), voor algemene voorzieningen die ook voor jeugdigen een functie vervullen (zoals culturele instanties, huisvesting, ruimtelijke ordening en justitie) en voor jeugdzorg.

In 2003 is, onder de naam Operatie Jong, een samenwerkingsverband gestart tussen de ministeries van Volksgezondheid, Welzijn en Sport, Binnenlandse Zaken, Justitie,

Onderwijs, Sociale Zaken en Veiligheid, Ruimtelijke Ordening en Milieu. Door beleid en regelgeving van de verschillende ministeries beter op elkaar af te stemmen wilde men de kansen van jeugdigen vergroten, schooluitval tegengaan en ontsporing zo vroeg mogelijk herstellen.

Op basis van deze Operatie is halverwege 2006, door rijkscommissaris jeugd- en jongerenbeleid Van Eijck, een sturingsadvies uitgebracht. Naar aanleiding daarvan heeft het kabinet een aantal besluiten genomen die in hoofdzaak gericht zijn op preventie en zorg en die de rol van gemeenten in het jeugdbeleid versterken.

2.2. Provincies

De (al dan niet autonome) taken van de provincies liggen onder meer op het gebied van wegen, openbaar vervoer, milieu, natuur en landschap, onderwijs, zorg en welzijn, cultuur, toerisme en recreatie en openbare orde en veiligheid. Provincies hebben een aantal specifieke wettelijke taken, waarbij in dit kader jeugdzorg van belang is. Verder laat de rol van de provincie als middenbestuur zich algemeen omschrijven als die van initiator, aanjager, stimulator, monitor en coördinator.

Wij streven er met deze beleidsnota naar om het jeugdbeleid integraal aan te pakken, zodat de verschillende beleidsdomeinen met elkaar in verbinding worden gebracht.

Elke provincie gaat hier echter op haar eigen manier mee om: van een focus op jeugdzorg en preventie tot bredere actieprogramma's.

In de Vlaamse provincies tracht men door goed georganiseerd jeugdwerk te voorkomen dat jongeren gaan rondhangen en eventuele problemen zo snel en vroeg mogelijk te signaleren.

2.3 Gemeenten

De gemeenten zijn verantwoordelijk voor een aantal specifieke jeugdvoorzieningen, voor het lokaal onderwijsbeleid en voor een aantal algemene voorzieningen die ook voor jeugd van belang kunnen zijn (zoals maatschappelijke opvang, verslavingszorg, openbare ruimte, sport, cultuur en natuur). Gemeenten hebben de taak samenwerking te bevorderen tussen de verschillende voorzieningen. Dit gaat ook om voorzieningen die niet direct door hen worden aangestuurd, maar wel op lokaal niveau betekenis hebben voor jeugd (zoals onderwijsinstanties en politie).

Het voorgenomen rijksbeleid als gevolg van de Operatie Jong, de wijzigingen in de onderwijs-wetgeving en in het bijzonder de invoering van de Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) hebben grote gevolgen voor het gemeentelijke jeugdbeleid.

Naast de nieuwe taak van de huishoudelijke verzorging (nu AWBZ) krijgen gemeenten per 2007 in het kader van de WMO ook een grotere verantwoordelijkheid voor het preventieve jeugdbeleid. Het gaat om vijf functies:

- informatie over opvoeden en opgroeien;
- vroegtijdige signalering van problemen;
- toegang en toeleiding tot het hulpaanbod;
- lichte pedagogische hulp;
- coördinatie van zorg op lokaal niveau.

Hier sluit de introductie van de vanuit de Operatie Jong bepleite Centra voor jeugd en gezin goed bij aan.

Sinds 1 augustus 2006 is de nieuwe Wet onderwijsachterstanden van kracht. Een groot deel van het nu nog

gemeentelijk budget zal rechtstreeks naar de scholen (c.q. schoolbesturen) gaan. Bovendien worden, tussen 2006 en 2008, de rijks gelden voor schoolbegeleiding stapsgewijs afgebouwd (Wet invoering Vraagfinanciering). Hierdoor veranderen de bestuurlijke verhoudingen tussen gemeenten en schoolbesturen en ieders verantwoordelijkheden. Voor gemeenten ligt de uitdaging er in om binnen de nieuwe verhoudingen samen met schoolbesturen en overige partners te zorgen voor een sterke sociale infrastructuur voor de jeugd. Hiertoe is de Lokale Educatieve Agenda geïntroduceerd.

Foto: Els Dominicus

3. Jeugdbeleid in Zeeland

3.1 Kaderstelling

De op 1 juli 2005 vastgestelde Kadernotitie Integraal Jeugdbeleid omvat de volgende vier ambities: ieder kind

- heeft de kans op een zo goed en volledig mogelijke ontwikkeling & ontplooiing op het vlak van arbeid, sport, cultuur en scholing;
- heeft de kans op een volwaardige en volledige participatie in de samenleving met aandacht voor verschillende culturen. Dit streven bestrijkt vooral de gebieden vrijwilligerswerk, woningmarkt en politieke betrokkenheid en medezeggenschap van jeugdigen;
- heeft een veilige leefomgeving. Hierbij gaat het om pestgedrag, sociale veiligheid, overlast en vroegtijdige signalering van problemen bij jeugdigen;
- kan profiteren van een goede afstemming en aansluiting tussen jeugdzorg, onderwijs, arbeidsmarkt en jeugdwelzijnsbeleid door een sluitende keten van zorgstructuren

rond basisvoorzieningen voor jeugd. Wij hebben deze ambities samengebracht onder één ambitie: 'Zeeland, de beste provincie om groot te worden'.

Het doel van het integraal jeugdbeleid is dat ieder kind van 0 tot en met 23 jaar de kans krijgt zich zo goed mogelijk te ontwikkelen in een provincie waar het ook in de toekomst prettig wonen, werken en leven is. Wij hantieren hierbij de volgende begrippen:

- algemeen jeugdbeleid, gericht op het verbeteren van basisvoorzieningen voor alle jeugd van 0-23 jaar; het zogenaamde voorafbeleid;
- preventief jeugdbeleid, gericht op het zo vroeg mogelijk signaleren van risico's op problemen van kinderen en jongeren en het zo snel mogelijk aanbieden van de juiste (lichte) interventie; het zogenaamde voorkombeleid;
- jeugdzorgbeleid, gericht op het aanpakken en zo mogelijk wegnemen van ernstige opgroei- of opvoedproblemen; het zogenaamde herstelbeleid.

Wij willen mogelijkheden bieden aan alle jongeren van 0 - 23 jaar in Zeeland en niet alleen aan de jongeren waarvoor de provincie wettelijke taken heeft in het kader van de jeugdzorg en de aansluiting van jeugdzorg op preventief jeugdbeleid. Juist door het accent te leggen op het verbeteren van basisvoorzieningen voor alle jeugd kan de (financiële) druk op het preventief jeugdbeleid en de jeugdzorg uiteindelijk verminderen.

Bij het vorm en inhoud geven van het integraal jeugdbeleid nemen wij de levensloop van het kind als leidraad voor te ondernemen acties waarbij, zo veel als mogelijk, een indeling naar leeftijdscategorieën wordt gemaakt. Concreet gaat het dan om de leeftijdsgroepen 0-4, 5-11, 12-18 en 19-23 jaar. Elke leeftijdsgroep heeft immers binnen de verschillende leefdomen (zoals vrije tijd of school) specifieke behoeften.

	0-4	5-12	13-18	19-23
School en Werk	Peuterspeelzaal	Basisschool dichtbij om te kiezen	Gevarieerd onderwijs	Werkgelegenheid
Zinnvolle vrije tijd	Speelruimte Buitenruimte	Sportvoorzieningen dichtbij	Hangplekken Ontmoetingsplaatsen	Evenementen Uitgaansgelegenheden
Leefomgeving	Fysieke toegankelijkheid door goed vervoer Betaalbare, geschikte woonruimte voor gezinnen met jonge kinderen	Fysieke en sociale toegankelijkheid voorzieningen Veilige leefomgeving in de buurt	Mentale toegankelijkheid (groepsvorming, digitale aansluiting) Veilige leefomgeving in de buurt	Veilig kunnen verplaatsen, ook 's nachts Betaalbare woonruimte voor starters dichtbij
Preventie en zorg	Kraamzorg Consultatiebureau Combinatie arbeid en zorg	Gezondheidszorg dichtbij huis en school	Gezondheidszorg dichtbij huis en school	Gezondheidszorg dichtbij huis en werk/school

Voorbeeldmatrix leeftijdsgerelateerde vragen

3.2 Op weg naar een provinciale jeugdagenda

Zeeland telde op 1 januari 2006 105.953 inwoners in de leeftijdscategorie van 0 tot en met 23 jaar. Dit betekent dat 28% van de Zeeuwse bevolking jonger is dan 24 jaar. Onze provincie verschilt van Nederland als geheel doordat er minder jongeren tussen de 19 en 24 jaar wonen.

	Walcheren	Oosterschelderegio	Zeeuws-Vlaanderen	Zeeland
0 - 4 jaar	6.262	9.685	5.460	21.407
5 - 12 jaar	10.712	16.741	9.954	37.407
13 - 18 jaar	8.344	12.114	7.365	27.823
19 - 23 jaar	6.736	8.227	4.353	19.316
Totaal	32.054	46.767	27.132	105.953

Bron: CBS – bewerking: Scoop

Voor het opstellen van deze nota hebben wij ons gericht op een brede inbreng vanuit het veld, onder meer via gesprekken met jongeren¹ en gemeenten. Onderzoeksgegevens uit de Zeeuwse Jeugdmonitor hebben mede de leidraad bepaald van bovengenoemde gesprekken.

Foto: Mechteld Jansen

¹Voor een volledig beeld van de resultaten uit deze gespreksronde met jongeren verwijzen wij naar onderstaand adviesrapport van Stichting Alexander: Linde, van der, N., e.a., *Met elkaar in Zee(land). Naar een provinciaal jeugdbeleid mét jongeren*. Stichting Alexander, Amsterdam, november 2006, 105 pg.

3.3 Provinciale rol

Uit de gesprekken is - naast het benoemen van een aantal belangrijke thema's - ook duidelijk geworden welke rollen het veld (gemeenten en organisaties) ziet voor de provincie:

- *initiator* voor het benaderen en bijeenbrengen van partijen voor onder meer deskundigheidsbevordering, afstemming tussen preventief jeugdbeleid en jeugdzorg en afstemming tussen vervoersbedrijven, onderwijs en jongeren;
- *aanjager* voor discussies over bijvoorbeeld onverdraagzaamheid (van oud versus jong, jongeren onderling) en over veiligheidsbeleving, maar ook voor het creëren van bestuurlijk draagvlak met betrek-

king tot jeugd bij politiek en organisaties;

- *stimulator* onder meer voor ondersteuning vrijwilligerswerk, toegankelijker maken van bestaande woningvoorraad voor jongeren en jongerenparticipatie;
- *monitor* door zaken in kaart te brengen en actueel te houden, zoals behoeften van jongeren, de hulpverlenings- en zorggeschiedenis van kinderen en projecten en realisaties op vlak van jeugdbeleid;
- *coördinator* door afstemming en samenwerking te bevorderen en te faciliteren tussen onder meer onderwijs en arbeid of preventief jeugdbeleid, onderwijs en zorg. Ook coördinatie ten aanzien van de kerntaken en verantwoordelijkheden van provinciaal en regionaal

werkende instanties is gewenst. Hierbij dient mede vanuit het gemeentelijk perspectief te worden gehandeld. Bovendien wordt gepleit voor het gezamenlijk met de gemeenten formuleren van kwantitatieve en kwalitatieve ambities en prioriteiten.

In algemene zin kunnen deze verschillende rollen worden samengevat als 'de voorwaardenscheppende rol' van de provincie. Invulling geven hieraan betekent dat de provincie ondersteunend en versterkend is voor de primaire rol van (in het bijzonder) de gemeenten en maatschappelijke organisaties. Wij willen hier - waar noodzakelijk - ook in financiële zin investeren.

4. De provinciale Jeugdagenda

Rekening houdend met voornoemde gesprekken en tegen de achtergrond van het provinciale beleid stellen we de volgende thema's centraal in het provinciaal jeugdbeleid van de komende jaren.

De ambitie rondom 'jeugdparticipatie' wordt vooral vertaald in:

- De jeugd aan het woord – de jeugd in actie (4.1).

De ambitie 'ontwikkeling en ontplooiing' wordt vooral uitgewerkt in:

- Scholing en werk (4.2);
- Zinvolle vrije tijd (4.3).

De ambitie 'veilige leefomgeving' ziet u voornamelijk terug in:

- Een prettige leefomgeving (4.4);
- Openbaar vervoer (4.5).

In de inleiding hebben wij al aangegeven dat het noodzakelijk blijft om ook in de nabije toekomst in te zetten op *preventief jeugdbeleid en jeugdzorg*.

Wij hebben dit verwoord in het volgende thema, dat raakvlakken heeft met alle ambities:

- Verbeteren en herstellen (4.6).

De vierde ambitie 'afstemming tussen diverse beleidsdomeinen' wordt niet apart behandeld, maar vindt u terug in alle bovengenoemde thema's.

Per thema wordt aangegeven welke actiepunten door ons belangrijk worden geacht en waarmee wij in eerste aanleg aan de slag willen gaan. Sommige actiepunten zijn van belang bij verschillende thema's, maar worden slechts bij het meest verwante thema behandeld. Wel wordt er onder het punt 'Wat is de relatie met andere thema's?' aan gerefereerd.

Bij elk thema ziet u namelijk dezelfde onderstaande structuur terug:

Waarom dit centrale thema?

Wat zijn de bevindingen?

Waar liggen de uitdagingen voor de provincie?

Welke onderwerpen vragen om een aanpak?

Wat is de relatie met andere thema's?

De volgende randvoorwaarden bepalen mede de keuze van de actiepunten binnen de thema's:

- De *aard* van het onderwerp: is er sprake van een actueel knelpunt en/of een kans om toekomstige maatschappelijke problemen in het jeugddomein vóór te zijn?;
- De *schaal* van het onderwerp: is er sprake van een bovenlokaal gegeven of biedt het opdoen van ervaring met de aanpak op lokaal niveau ook elders kansen?;
- De *instrumenten*: kan de provincie het onderwerp beïnvloeden?;
- De *uitvoering*: is het onderwerp dusdanig dat het zich leent voor een concrete, heldere, realistische en oplossingsgerichte aanpak?

4.1 De jeugd aan het woord – de jeugd in actie

Waarom dit centrale thema?

Participatie van jongeren is belangrijk om een betere aansluiting tussen provinciaal beleid en de leefwereld en werkelijke behoeften van jongeren te kunnen realiseren. Het is geen middel om eigen beleid te bevestigen, maar om het beleid mee te helpen vormgeven door jongeren mee te laten denken en doen bij provinciale beleidsterreinen.

Actieve deelname aan de maatschappij is van groot belang voor het versterken van de sociale samenhang. Betrokkenheid verhoogt in principe ook het eigen verantwoordelijkheidsgevoel van jongeren.

Wat zijn de bevindingen?

Het lijkt moeilijk om jongeren warm te maken om mee te denken met politiek en beleid en om mee te doen, maar het onderzoek van Stichting Alexander bewijst het tegendeel. Jongeren van alle leeftijden geven de hoogste prioriteit aan het versterken van inspraak- en participatiemogelijkheden in de omgeving. Ze vinden het belangrijk gehoord te worden en zijn ervan overtuigd dat de provincie er baat bij heeft om jongeren te betrekken bij het maken en uitvoeren van haar plannen.

Veel gemeenten en welzijnsinstellingen kampen met een tekort aan vrijwilligers. Uit het onderzoek van Stichting Alexander blijkt dat jongeren vinden dat er meer gedaan moet worden om vrijwilligerswerk te stimuleren en promoten bij jongeren en volwassenen. Maar het moet wel vrijwillig blijven: men moet er zelf voor kunnen kiezen.

Waar liggen de uitdagingen voor de provincie?

Onze uitdaging ligt er in de betrokkenheid tussen jongeren en de provincie op ieder gewenst én ongewenst moment én op alle mogelijke beleids-terreinen te versterken door een interactieve aanpak en door gerichte informatie-uitwisseling.

Juist op deze wijze kunnen overheden, maatschappelijke organisaties, onderwijsinstellingen en de jeugd sámen invulling geven aan ons doel om Zeeland te maken tot de beste provincie om groot te worden.

We hebben hierbij een belangrijke taak in het realiseren van toegankelijke en aansprekende communicatie, ook richting de moeilijker bereikbare doelgroepen.

Als we willen dat jongeren zich hier (blijvend) vestigen valt er nog een wereld te winnen als het gaat om bij-

Foto: Anda van Riet

Foto: Els Dominicus

Foto: Anda van Riet

Foto: Anda van Riet

Foto: Anda van Riet

Jongeren over participatie

Jongeren van alle leeftijden geven de hoogste prioriteit aan het versterken van inspraak en participatiemogelijkheden in de omgeving. Ze vinden het belangrijk dat ze gehoord worden en zijn ervan overtuigd dat de provincie er baat bij heeft om jongeren te betrekken bij het maken en uitvoeren van hun plannen. In eerste instantie omdat het dan ook beter aansluit bij de wensen en behoeften van de doelgroep. In tweede instantie omdat jongeren die zelf meedenken, meepraten en meedoen over wat er moet gebeuren in hun omgeving daar ook minder snel misbruik van zullen maken. Jongeren willen ook graag meebeslissen, maar begrijpen goed dat dit niet altijd mogelijk is. In derde instantie is het voor de provincie goed om jongeren er bij te betrekken omdat zij bereid zijn hier tijd en energie in te steken en zelf, zo mogelijk, eigen initiatieven te ontwikkelen om geld op te halen zodat goede ideeën ook echt uitgevoerd kunnen worden.

In het onderzoek worden veel concrete ideeën genoemd over hoe jongeren betrokken kunnen worden bij het ontwikkelen en uitvoeren van (jeugd)beleid. Een al bekende mogelijkheid is een jongerenraad opzetten, maar jongeren laten duidelijk merken dat jongerenraden alleen niet voldoende zijn om verschillende soorten jongeren te bereiken en betrekken.

Het is belangrijk om de randvoorwaarden die jongeren aangeven voor inspraak en participatie op een rijtje te zetten. Om jongerenparticipatie succesvol te laten zijn in Zeeland moeten de gemeenten en provincie:

- De mening van kinderen en jongeren serieus nemen
- Goed luisteren
- Terugkoppelen wat er wel en wat er niet met de adviezen wordt gedaan
- Niks beloven dat later niet waargemaakt kan worden
- De doelgroep goed en op een toegankelijke manier informeren
- Zorgen dat verschillende groepen jongeren betrokken zijn
- Inspraakmogelijkheden bekend maken
- Beter met elkaar samenwerken
- Jongeren zelf laten kiezen waarin zij inspraak willen hebben
- Jongeren bij het hele proces betrekken, niet alleen bij één fase
- De drempel voor jongeren om naar de gemeente of provincie toe te stappen verkleinen
- Meer geld klaar zetten voor participatie initiatieven van jongeren

Jongeren over vrijwilligerswerk

Vrijwilligerswerk wordt door jongeren van alle leeftijden als zeer belangrijk beoordeeld. Vrijwilligerswerk kan een nog groter maatschappelijk belang dienen als er meer samenwerking is met organisaties die werken met 'probleemjongeren'. Alle jongeren vinden dat er meer gedaan moet worden om vrijwilligerswerk te stimuleren en promoten bij jongeren en volwassenen. Het blijft wel belangrijk om vrijwilligerswerk vrijwillig te houden; mensen moeten er zelf voor kunnen kiezen.

Samenvatting uit: Linde, van der, N., e.a., Met elkaar in Zeeland. Naar een provinciaal jeugdbeleid mét jongeren. Stichting Alexander, Amsterdam, november 2006, 105 pg.

voorbeeld betaalbare huisvesting, een gevarieerd onderwijsaanbod en werkgelegenheid, evenals uitdagende vrijetijdsvoorzieningen voor de diverse leeftijdsgroepen. Jongeren moeten in staat worden gesteld creatieve voorstellen te doen om het voorzieningen-niveau in Zeeland te verbeteren.

De provincie heeft een rol bij de promotie, ontwikkeling en ondersteuning van (nieuwe vormen van) vrijwilligerswerk binnen Zeeland. De laatste jaren zien we vooral een afname in de hoeveelheid tijd die jongeren bereid zijn om in vrijwilligerwerk te investeren. Naast een intensief lesprogramma zijn er veel bezigheden waarmee het vrijwilligerswerk moet concurreren zoals hobby's en bijbaantjes. Jongeren willen niettemin best vrijwilligerswerk doen.

Welke onderwerpen vragen om een aanpak?

1. In 2007 wordt een permanente provinciale *communicatie- en partici-*

patiestructuur gerealiseerd die vol-

- doet aan de volgende voorwaarden:
- de jeugd kan op een laagdrempelige manier meedenken over en meedoen aan de concretisering van het provinciaal beleid;
  - de jeugd wordt geïnformeerd over en betrokken bij voor haar relevante zaken zoals onderwijs, arbeid, hulpverleningsmogelijkheden en vrijetijdsbesteding;
  - participatie op lokaal en provinciaal vlak versterken elkaar;
  - er wordt gebruik gemaakt van de website www.jouwzeeland.nl;
  - wanneer adviezen van de jeugd niet realiseerbaar zijn, wordt haar duidelijk gemaakt waarom;
- Tweejaarlijks wordt de Zeeuwse jeugd bevraagd op deze structuur, de inspanningen die wij hierop leveren en op mogelijke verbeterpunten hierbij.

2. Vanaf 2008 willen wij de politieke participatieprojecten *'Op weg naar Het Lagerhuis & het Nationaal*

Jeugddebat' structureel financieren en opnemen in de onder punt 1 genoemde structuur.

3. In 2007 wordt gestart met de uitvoering van de beleidsnotitie provinciaal *vrijwilligersbeleid*. Wij willen inzetten op het vergroten van vrijwillige inzet onder jongeren met 5% in 2011 ten opzichte van de huidige situatie. Dit willen we onder meer bereiken door:
- meer bekendheid te geven aan (mogelijkheden van) vrijwilligerswerk, in ieder geval via het onderwijs (in de vorm van maatschappelijke stages) en via een provinciale website voor vrijwilligers;
  - het bieden van deskundigheidsbevordering aan vrijwilligers en hun organisaties op het terrein van vernieuwing in het vrijwilligerswerk en jongerenmarketing;
  - het meer en meer aanspreken van het bedrijfsleven op het geven van invulling aan *maatschappelijk ver-*

Foto: Mechteld Jansen

antwoord ondernemen via vrijwillige inzet van medewerkers. Dit gebeurt mede in het kader van het Integraal Ontwikkeling Plan 2006 – 2012 (IOP) voor het onderdeel Duurzaam Ondernemen en het Provinciaal Sociaal-Economisch Beleidsplan 2005 – 2008 (PSEB). Bij het stimuleren van bedrijven om duurzaam te ondernemen wordt uitdrukkelijk aandacht besteed aan jeugdgerelateerde initiatieven en worden jongeren vanuit het onderwijs actief ingezet via onderzoek en stages.

Wat is de relatie met andere thema's?

De beoogde permanente communicatie- en participatiestructuur heeft betrekking op verschillende provinciale beleidsterreinen.

Aanwezigheid, fysieke toegankelijkheid en bereikbaarheid (onder meer via openbaar vervoer) van voorzieningen op vlak van sport, cultuur, onderwijs en werk zijn noodzakelijk om optimaal te kunnen participeren en betrokken te zijn bij de (eigen) leefomgeving.

Daarnaast is nog aandacht nodig voor het mentaal toegankelijker maken van bijvoorbeeld hulpverleningsvoorzieningen. Voor veel jongeren blijkt de drempel vaak nog te hoog.

Vrijwilligerswerk is heel gevarieerd en beweegt zich op uiteenlopende terreinen zoals sport, natuurbescherming en landschapsbeheer, verkeersveiligheid, jeugdwerk, amateurkunst, politiek, cultuurhistorie, vrijwillige brandweer, maatschappelijke zorg, dorpsraden, onderwijs, mensenrechten, jeugdhulpverlening en duurzaam ondernemen.

Jongeren geven aan dat ze bereid zijn over alle beleid(suitvoering) dat hen aangaat hun mening te geven, als er maar serieus naar wordt geluisterd en er feedback komt.

4.2 School en werk

Waarom dit centrale thema?

Ieder kind in Zeeland moet de kans krijgen zich te ontwikkelen en te ontplooiën via scholing en werk.

Het volgen van *onderwijs* biedt kinderen de mogelijkheid tot algemene ontwikkeling, maatschappelijke participatie, contact met leeftijdsgenoten, nieuwe kennis en vaardigheden en voorbereiding op een beroep en diploma's.

Het hebben van *werk* biedt een jongere inkomen waarmee een zelfstandig bestaan kan worden opgebouwd, een sociaal netwerk en de mogelijkheid zich verder te ontplooiën en ontwikkelen.

Het is dan ook van belang dat iedere jongere na de afronding van een opleiding werk vindt.

Wat zijn de bevindingen?

Op het platteland is het moeilijk om kinderopvang en basisschoolvoorzieningen in stand te houden. In Zeeuws-Vlaanderen concurreert men bovendien met een goedkoper en goed georganiseerd systeem in Vlaanderen, waardoor de eigen opvang en scholen leeglopen. Dit heeft niet alleen gevolgen voor de kwaliteit van de voorzieningen op zich, maar ook voor de leefbaarheid van een dorp en haar gemeenschap.

Ouders van jonge kinderen hebben behoefte aan structurele voor- en naschoolse opvang. Gemeenten, onderwijs- en welzijnsinstellingen zijn druk bezig hier een aanbod voor te ontwikkelen, gezien de landelijke verplichting die ze hebben om dit te gaan organiseren vanaf 2008. Meerwaarde kan hier ontstaan door te zorgen voor een gecombineerd aanbod van bijvoorbeeld cultuur, sport en huiswerkbegeleiding.

Jongeren, kinderen en hun ouders zijn over het algemeen best tevreden over scholen in het primair en voortgezet onderwijs. Zorg in en rond de school blijft echter een belangrijk onderwerp. Dit is een verantwoordelijkheidsgebied waar gemeenten in samenspraak met onderwijs aandacht aan zullen geven in een Lokaal Educatieve Agenda. Hierbij is samenwerking met hulpverleningsinstanties, waaronder Bureau Jeugdzorg en het algemeen maatschappelijk werk, van groot belang.

In het primair onderwijs gaat het onder

meer om het opheffen van onderwijsachterstanden bij de leerlingen. Hoewel het aandeel kinderen met extra risico op onderwijsachterstanden (leerlinggewicht groter dan 0) de laatste jaren is gedaald, blijven gerichte inspanningen nodig op vlak van taal en sociale en emotionele ontwikkeling. Volgens de kinderen zelf moet pesten op school worden aangepakt. Dit blijkt ook uit de Jeugdmonitor.

In het voortgezet onderwijs speelt onder meer de problematiek van schoolverzuim en -uitval. De actualiteit van deze thema's wordt in alle drie de regio's vanuit de gemeenten nogmaals bevestigd. We hebben hiervoor al geïnvesteerd en zullen dat de komende jaren blijven doen in het opzetten van een zorgstructuur voor de ROC's, een Zeeuwsbrede reboundvoorziening en een Zeeuws Netwerk Loopbaanadviseurs. Vooral dit laatste project loopt al wat langer en brengt een groter aantal voortijdig schoolverlaters (en tevens het aantal voortijdig schoolverlaters met zware problematiek) in beeld die begeleiding nodig hebben. Zo blijkt uit de Jeugdmonitor dat op 1 augustus 2002 op iedere duizend leerlingen er acht als voortijdig schoolverlater werden geregistreerd en op 1 augustus 2004 waren dat er 14. Dit vergt een stevige en gerichte inzet.

Op het vlak van arbeid blijkt uit gegevens van de Jeugdmonitor dat het aandeel niet-werkende werkzoekende jongeren in Zeeland sinds anderhalf jaar een continu dalende lijn vertoont. Terwijl op 1 juli 2004 het aantal werkloze jongeren tussen 15-22 jaar ongeveer 3% (977) was, is dit per 1 juli 2006 nog 1,7% (571). Dit is een goede ontwikkeling die wij verder willen ondersteunen. Tegelijk zijn er lokale verschillen waarop gericht beleid kan worden gevoerd. In Terneuzen zijn de cijfers bijvoorbeeld hoger.

Een belangrijke sector waar jongeren – ook als bijbaan in studietijd – werk vinden is het toerisme. Er moet rekening worden gehouden met de tendens van teruglopend toerisme in Zeeland. Uiteindelijk zal dit ook nadelig werken voor de werkgelegenheid in deze sector.

Een aantal gemeenten investeert al in

Jongeren over (voor)school

Wat betreft de kwaliteit van kinderopvang zijn ervaringen wisselend. Een belangrijk punt in Zeeuws Vlaanderen en Oosterschelde is het gebrek aan diversiteit in kinderopvang waardoor er weinig te kiezen is voor ouders. In Walcheren spelen wachtlijsten in sommige buurten een negatieve rol en is er behoefte aan voorschoolse opvang. In Zeeuws Vlaanderen vormen de hoge kosten van kinderopvang een drempel voor sommige ouders. Ouders vinden het belangrijk mee te kunnen denken over de kwaliteit van de kinderopvang, maar de waardering hiervoor vanuit de instelling is niet altijd aanwezig.

Er is veel tevredenheid over scholen in het primair en voortgezet onderwijs. Verbeteringen moeten vooral worden gezocht in de inrichting en omvang van schoolgebouwen, verbetering van lesroosters en vernieuwing van boeken. Er wordt door oudere jongeren voorgesteld om meer aandacht te geven op school over de toekomst en levensvragen van jongeren. Jongeren van alle leeftijden willen meer betrokken worden bij het inrichten van schoolpleinen, zodat de speeltoestellen beter aansluiten bij de behoeften van jongeren van diverse leeftijden. In Zeeuws Vlaanderen zijn er spanningen tussen verschillende groepen leerlingen op middelbare scholen wat de sfeer op school negatief beïnvloedt. Spijbelen gebeurt volgens jongeren op alle scholen, het belangrijkste is dat scholen naar de redenen om te spijbelen kijken en niet alleen straffen.

Zeeland heeft een groot gebrek aan keuzemogelijkheden in vervolgopleidingen. Jongeren hebben vooral behoefte aan meer HBO opleidingen die aansluiten bij het werkaanbod in de provincie. Binnen de keuzes die wel geboden worden, willen jongeren beter begeleid worden in het maken van keuzes bijvoorbeeld door meer snuffelstages en kijkdagen te organiseren.

Jongeren over werk

Jongeren zijn enthousiast over stages omdat het kan helpen bij het vinden van werk. In Oosterschelde is er een tekort aan goede stageplaatsen. Jongeren willen beter geïnformeerd worden over wat zij kunnen doen en over wat bedrijven kunnen doen om een stageplaats aan te bieden. Sollicitatietrainingen op school kunnen volgens jongeren goed helpen om later aan een baan te komen.

Zomer- en bijbanen spelen een belangrijke rol voor jongeren vooral in de middelbare school leeftijd. Vooral in de zomer en vooral in de steden is er volop aanbod. Daarbuiten kan het moeilijk zijn een baantje te vinden en staan jongeren in Zeeuws Vlaanderen soms op wachtlijsten.

Voor oudere jongeren is er weinig en weinig gevarieerd werk. Dit weten de meeste jongeren al voordat zij aan een opleiding beginnen. Hierdoor trekken veel jongeren weg uit Zeeland. Jongeren denken dat er gediscrimineerd wordt bij het vinden van werk, vooral tegenover mensen met een andere huidskleur, maar niet veel jongeren in dit onderzoek hebben er zelf ervaring mee. Jongeren willen beter geïnformeerd worden over ondersteuning voor het vinden van werk en het aanvragen van een uitkering. Niet alle oudere jongeren weten waar zij hiervoor terecht kunnen.

Samenvatting uit: Linde, van der, N., e.a., Met elkaar in Zee(land). Naar een provinciaal jeugdbeleid mét jongeren. Stichting Alexander, Amsterdam, november 2006, 105 pg.

Foto: Anda van Riet

Foto: Anda van Riet

Foto: Anda van Riet

Foto: Anda van Riet

Foto: Anda van Riet

het aantrekkelijke toeristische karakter van de eigen plaats. Het mag duidelijk zijn dat een provinciale aanpak hierbij een meerwaarde kan zijn.

Belangrijk aandachtspunt binnen dit thema komt uit een recent onderzoek (2005) van Scoop over de vertrekredenen van jongeren. Te weinig opleidingskeuze en te weinig hoogwaardige werkgelegenheid blijken redenen van vertrek uit de provincie, vooral voor jongeren in de leeftijd van 15-25 jaar met een vwo-diploma. In Nederland is Zeeland de provincie met het grootste vertrekoverschot aan jongeren. Ook degenen die deelnamen aan het onderzoek van Stichting Alexander bevestigen deze redenen en pleiten voor een meer divers HBO aanbod en een daarop aansluitend gevarieerder werkgelegenheidsaanbod. Bovendien wordt benadrukt dat het nog steeds moeilijk is om een goede stageplaats te vinden die aansluit bij de opleiding.

Waar liggen de uitdagingen voor de provincie?

Voor ons ligt de uitdaging in het, samen met alle betrokken partijen, realiseren van een zodanig onderwijsaanbod dat Zeeuwse kinderen met plezier naar school gaan en mede daardoor de gewenste kwalificaties behalen om met succes de arbeidsmarkt te betreden. Door het verschil in interesses, discipline, leerattitude en capaciteit verschilt de manier waarop dat plezier verkregen wordt per kind. Dit betekent dat:

- er op bereisbare afstand voor ieder Zeeuws kind een betaalbaar (voor)schools aanbod dient te zijn om op eigen niveau en volgens eigen interesses de scholing te volgen die het best bij hem past;
- er bijzondere aandacht moet uitgaan naar het Zeeuwse platteland. Om te voorkomen dat dorpen op niet al te lange termijn 'doodbloe-

den' is investering in een goed multifunctioneel voorzieningenniveau essentieel. Onderwijs kan hierbinnen een belangrijke plaats krijgen;

- groepen kinderen die tot nu te weinig werden bereikt via voor- en voerschoolse voorzieningen gericht worden benaderd voor deelname. Deze voorzieningen kunnen kinderen immers beter voorbereiden op school en ervoor zorgen dat eventuele knelpunten tijdig worden gesignaleerd;
- er in en rondom (voor)scholen een zorgstructuur bestaat die ervoor zorgt dat kinderen en jongeren de school niet voortijdig verlaten of belemmerd worden in hun ontwikkeling;
- kinderen voor-, tussen- en naschools de mogelijkheden moeten krijgen om zich op diverse vlakken verder te ontplooiën. Vooral sport en cultuur bieden hier belangrijke aanknopingspunten;
- iedere Zeeuwse jongere moet weten welke opleiding, methodiek en werkwijze het best bij hem past;
- er een goede aansluiting is tussen onderwijs en arbeid.

Op het beleidsterrein arbeid is onze uitdaging er voor te zorgen dat iedere Zeeuwse jongere een startkwalificatie heeft én werk vindt (al dan niet als zelfstandige) dat zo veel mogelijk aansluit bij eigen interesses en ambities. Bovendien maken de vergrijzing van de Zeeuwse arbeidsmarkt en het daarmee gepaard gaande verwachte tekort van gekwalificeerde arbeidskrachten het van groot belang dat nieuwe, jonge werknemers instromen en behouden blijven voor de Zeeuwse arbeidsmarkt.

Welke onderwerpen vragen om een aanpak?

4. In het eerste kwartaal van 2007 wordt de *provinciale onderwijsnota 2007 – 2010* gepresenteerd waarin

de hierboven geformuleerde uitdagingen zijn opgenomen.

5. Vanuit het Akkoord Zeeuwse Kenniseconomie (2005 – 2010) en het Sociaal akkoord (2004 – 2008) zullen wij actie ondernemen om het verwachte *tekort aan gekwalificeerde arbeidskrachten ten gevolge van de vergrijzing tijdig op te vangen* met nieuwe werknemers waaronder jongeren. Werkgevers moeten
  - zich bewust zijn van de gevolgen van de vergrijzing van de Zeeuwse arbeidsmarkt;
  - de Zeeuwse (werkzoekende) jongeren naar zich toe weten te halen door het aanbieden van stageplaatsen en indienstneming.
6. Vanuit het Sociaal Akkoord zullen wij inzetten op *een goede afstem-*

Foto: Mechteld Jansen

ming tussen werkgevers en het onderwijs en op arbeidsbemiddeling. Hiervoor moet(en)

- aansluiting zijn tussen onderwijs en arbeid (met inbegrip van stage-

- plaatsen);
- de arbeidsbemiddelaars goed in beeld hebben wat de vraag van werkgevers is naar huidige en toekomstige werknemers.
7. Ter uitvoering van het Provinciaal Sociaal-Economisch Beleidsplan (PSEB) 2005-2008 zullen *promotie-activiteiten* in het kader van recreatie en toerisme gestimuleerd en uitgevoerd worden. De promotie van Zeeland als vakantiebestemming zal samen met het bedrijfsleven krachtig ter hand worden genomen. Mede hierdoor kan de, ook voor jongeren belangrijke, toeristische arbeidsmarkt worden behouden en versterkt.
8. In 2007 wordt samen met relevante partners een *onderzoek* gestart naar de huidige omvang en oorza-

ken van werkloosheid onder jongeren, met inbegrip van hen die momenteel niet in beeld zijn. Bij de uitkomsten van het onderzoek zullen concrete aanbevelingen staan.

9. In 2007 wordt de *NV Economische Impuls Zeeland* opgericht waarin zowel onderwijs, overheid als ondernemers zijn vertegenwoordigd. Dit zal mede ten goede komen aan een meer divers arbeidsaanbod voor de Zeeuwse jeugd. Doelen zijn namelijk: het van de grond tillen van economisch vernieuwende initiatieven, het verkrijgen van nieuwe bedrijven en het verbeteren van de Zeeuwse kenniseconomie.

Wat is de relatie met andere thema's?

De aanpak van de vraagstukken op het terrein van arbeidsmarkt en opleiding ligt hoofdzakelijk op het terrein van het economisch beleid en het onderwijsbeleid. Het aanbieden van stageplaatsen wordt ook gestimuleerd in het kader van maatschappelijk verantwoord ondernemen.

Tegelijk wordt een belangrijke relatie gelegd met zorg, welzijn en een veilige leefomgeving. Een goede zorgstructuur rondom onderwijs is essentieel voor het welbevinden en de goede ontwikkeling van leerlingen. Het tegengaan van schooluitval of het aanpakken van pesten op school of discriminatie bij het zoeken naar werk staan hierbij op onze provinciale agenda.

Er is een duidelijke relatie met openbaar vervoer als het gaat om bereikbaarheid van scholen en werk. Als jongeren zich hier om economische redenen willen vestigen, moet er ook voldoende betaalbare huisvesting zijn. Het voorzieningenniveau moet aantrekkelijk zijn voor jongeren en voor jonge gezinnen met kinderen. De omgeving moet veiligheid bieden en kindvriendelijk en -toegankelijk worden ingericht. Gezien onze ambitie op vlak van sporten cultuurdeelname zien wij het als onze taak te stimuleren dat beide via het naschoolse aanbod worden versterkt.

4.3 Zinnvolle vrije tijd

Waarom dit centrale thema?

Vrije tijd is het moment waarop niets moet, maar veel kan. Het is de tijd waarin jongeren actief kunnen participeren in de samenleving en hun talenten kunnen ontplooiën. Investeren in vrije tijd is een belangrijke kans om voorafbeleid te voeren dat ten goede komt aan alle jongeren. Tegelijk gaat daar voor veel jongeren ook een preventieve werking van uit.

Wat zijn de bevindingen?

Zowel over de veiligheid als over de kwaliteit van buitenspeelmogelijkheden voor de allerkleinsten is men over het algemeen tevreden, hoewel het minder is dan in Nederland als geheel. Dat verandert ook vanaf de basisschoolleeftijd: speelvelden worden soms ervaren als onveilig en slecht onderhouden; vooral een hondenpoepvrije speelplek is een groot gemis. Zeeuwsbreed vragen de kinderen tussen 8 en 12 jaar ook meer speelplekken. Verder is deze groep goed te spreken over het activiteitenaanbod van sport, muziek en dans.

De groep tussen 12 en 16 jaar valt bijna overal tussen wal en schip als het gaat om ontmoetingsplaatsen, vrijetijdsvoorzieningen en activiteiten: ze zijn te oud of net te jong.

Er is grote behoefte aan meer ondersteuning vanuit het jongerenwerk, aan de organisatie van grootschalige culturele en sportevenementen, aan uitwisseling (onder andere met Vlaanderen) en aan ondersteuning van het buitenschoolse activiteitenaanbod, met name wat betreft culturele en sportactiviteiten. Uit de Jeugdmonitor blijkt ook dat jongeren uit het voortgezet onderwijs meer uren op school willen blijven als daar een aantrekkelijk cultureel en sportaanbod tegenover staat.

Jongeren over vrije tijd

Ouders zijn heel tevreden over de mogelijkheden voor recreatie met hun kleine kind(eren). In Zeeuws Vlaanderen is er vraag naar meer zwemmogelijkheden en in Oosterschelde (nog) meer culturele activiteiten. In Walcheren zijn ouders zeer positief over de overdekte speel-mogelijkheden die nu worden geboden. Over Neeltje Jans zijn zowel ouders als kinderen positief.

Jongeren van alle leeftijden vinden dat buitenspeelplekken beter onderhouden en schoongehouden moeten worden. Het duurt nu vaak te lang voordat kapotte speeltoestellen worden gemaakt en er is te veel glas en hondenpoep. Door 8 tot 12 jarigen is meer toezicht gewenst op speelplekken, zodat ze zich veiliger kunnen voelen.

In heel Zeeland is er voor jongeren in de leeftijd 12 tot 16 jaar een groot tekort aan activiteiten en mogelijkheden in de vrije tijd. Dit wordt ook beaamd door oudere en jongere jongeren en ouders. In Walcheren is er grote vraag naar een beter, groter skatepark dat een aantal kleine, saaie en slecht onderhouden skateparkjes kan vervangen. Een groot skatepark kan voor veel verschillende leeftijden en verschillende groepen iets te bieden hebben volgens jongeren.

Voor veel culturele, creatieve en sportieve activiteiten geldt dat er wel aanbod is maar dat de afstand en prijs soms een te hoge drempel vormen. Bereikbaarheid speelt voor jongeren van alle leeftijden een grote rol bij het indelen van de vrije tijd. In de zomer wordt bijvoorbeeld wel het een en ander georganiseerd in Walcheren, maar voor jongeren uit Zeeuws Vlaanderen en Tholen is het moeilijk daar te komen, zeker wanneer het 's avonds is. Om te winkelen gaan veel jongeren de provincie uit.

Jongeren en ouders willen beter geïnformeerd worden over activiteiten, sporten en mogelijkheden in hun omgeving zodat ze weten wat er te kiezen is. Daarnaast willen jongeren betrokken worden bij de ontwikkeling van speelplekken, uitgaansgelegenheden en activiteiten voor jongeren.

Samenvatting uit: Linde, van der, N., e.a., Met elkaar in Zeeland). Naar een provinciaal jeugdbeleid mét jongeren. Stichting Alexander, Amsterdam, november 2006, 105 pg.

Sport draagt in belangrijke mate bij aan de integratie en participatie van jongeren in de samenleving. Uit de Jeugdmonitor blijkt dat hoe lager het opleidingsniveau hoe minder lidmaatschap van een sportvereniging voorkomt en daarbinnen zijn meiden ook minder vertegenwoordigd. Daarnaast kan sport een belangrijke rol vervullen in het tegengaan van overgewicht waarmee een toenemend aantal jongeren kampt.

Er wordt gevraagd naar betere infor-

matievoorziening over mogelijkheden, ook wat betreft de fysieke en financiële toegankelijkheid. Betaalbaarheid van bepaalde sporten en andere vrijetijdsvoorzieningen worden ervaren als drempel tot deelname.

Waar liggen de uitdagingen voor de provincie?

Zeeland moet een aantrekkelijke provincie zijn voor jongeren om zich er blijvend te willen vestigen. Het is op zich niet erg dat jongeren voor studies over de provinciale grens heen kijken.

Als het maar de moeite waard is om terug te komen in het weekend, de vakantietijd en uiteindelijk om zich er definitief te vestigen. Eén van de thema's die daarbij een belangrijke rol kan spelen is een uitdagend en gevarieerd aanbod om de vrije tijd op een zinvolle wijze door te brengen. Het vraagt creativiteit om een breed scala aan groepen en leeftijden te prikkelen, maar er zijn mogelijkheden te over, zowel wat betreft begeleide als niet-begeleide activiteiten, evenementen en voorzieningen.

De uitdaging ligt erin om samen met kinderen, jongeren en gemeenten een plan op te stellen voor een provinciebrede dekking van betekenisvolle activiteiten, evenementen en voorzieningen: voor elk wat wils.

Samenwerking met de sectoren recreatie en toerisme biedt Zeeland uitstekende kansen om meer te ondernemen op het vlak van voorzieningen en evenementen. Ondernemers moet het aantrekkelijk worden gemaakt om op deze terreinen iets van de grond te tillen.

Er moet tevens aandacht zijn voor toegankelijkheid voor mensen met een functiebeperking, voor betaalbaarheid en voor bereikbaarheid (ook 's nachts).

Als we investeren in de professionalisering van jongerenwerkers en het ondersteunen van vrijwilligers(werk) biedt dit kansen voor de gemeenten om de ontwikkeling en organisatie van het activiteitenaanbod op een hoger niveau te tillen. In de context van jongerenwerk kan hierbij gebruik worden gemaakt van goede jeugdwerkinitiatieven uit de praktijk.

Openbare speelruimten vormen een belangrijk thema voor alle leeftijdsgroepen. Hoewel de gemeenten hiervoor verantwoordelijk zijn is het een uitdaging voor ons om gemeenten te prikkelen meer aandacht te besteden aan de inrichting en variatie van speelruimte. Hierbij dient rekening gehouden te worden met de mening en interesses van verschillende leeftijdsgroepen.

Welke onderwerpen vragen om een aanpak?

Om een uitdagend en gevarieerd aanbod te realiseren op het vlak van vrije tijd zullen de volgende acties worden ondernomen:

10. In 2007 wordt een start gemaakt met het *in kaart brengen van betekenisvolle evenementen en voorzieningen* (zoals ontmoetingsplaatsen, bovenlokale sport- en cultuuraccommodaties) op het vlak van vrije tijd. Doel is witte vlekken te signaleren en een betere provinciebrede spreiding en bereikbaarheid te realiseren vóór 2012.
11. In de periode 2007 – 2008 wordt er op het vlak van *cultuur* (verder) ingezet op jongeren via de programma's 'Cultuur en school' en 'Jeugd en cultuur'. Binnen het laatstgenoemde programma kunnen jongeren zelf subsidie aanvragen voor de uitvoering van eigen culturele projecten. Bovendien wordt het provinciaal popbeleid verder gerealiseerd.
12. In 2007 wordt de *provinciale sportnota 2007 – 2011 gemaakt*, waarin jongeren een belangrijke plaats innemen. Wij willen hierin streven naar:
  - het zoveel mogelijk jongeren met sport en bewegen in aanraking

- laten komen;
  - deskundigheidsbevordering van sportbegeleiding in binnen-, buiten- en naschoolse opvang;
  - ondersteuning jong sporttalent (onder meer via coaching en een jeugdsportfonds);
  - vergroten jongerenparticipatie in de sport (onder meer via WhoZnext);
  - verhoging weerbaarheid van kinderen.
13. In 2007 wordt SportZeeland gevraagd een advies te formuleren over mogelijkheden om de *betaalbaarheid van sportvoorzieningen en – activiteiten* te verhogen.
  14. In de periode van 2007 – 2012 bevorderen we de implementatie van sport en cultuur binnen het *na- en buitenschools aanbod*. Hiervoor initiëren wij samenwerking en afstemming tussen overheden, maatschappelijke en welzijnsinstanties, (sport)verenigingen en onderwijs.
  15. Bij *recreatie en toerisme* worden uiteenlopende projecten ondersteund waaronder de watersportsector, regiopromotie, toeristisch recreatieve netwerken, cultuurtourisme en kwalitatief ondernemerschap in de recreatiesector. Vooral in het landelijke gebied liggen nog

volop mogelijkheden om het toeristische product te verbreden, zowel op het gebied van verblijfsrecreatie als dagattracties. Ditzelfde geldt voor de watersport.

16. In de periode 2007 – 2012 zal jaarlijks een aanbod aan de gemeenten worden gedaan voor ondersteuning bij de *professionalisering van het jongerenwerk* door:
  - de organisatie van uitwisselingsbijeenkomsten voor Zeeuwse jongerenwerkers;
  - trainingen of deskundigheidsbevordering, o.m. op het vlak van vroegsignalering en straathoekwerk;
  - continu onderzoek mogelijk te maken naar onder meer jeugdculturen, behoeften en actuele knelpunten.
17. In 2007 wordt met provinciale en gemeentelijke vertegenwoordigers een aantal *uitwisselingsbijeenkomsten* georganiseerd met *Vlaanderen* over de organisatie van het jeugdwerk daar. In aansluiting daarop wordt in de periode 2008 – 2012 binnen Euregio Scheldemond een project geïnitieerd.
18. Vanaf 2007 wordt – in overleg met de gemeenten – onderzoek gedaan naar en – op verzoek van de gemeenten – geadviseerd over de *ontwikkeling van speelruimte (beleid)*, onder meer op het vlak van kindvriendelijke inrichting openbare ruimte, veilige speelfaciliteiten allerkleinsten (zachte ondergrond), doe-plekken, natuurlijke inrichting en buitenspeelruimte.

Foto: Kathelijne Roosen

Wat is de relatie met andere thema's?

Het vrijetijd domein is het domein bij uitstek waarover kinderen en jongeren vanuit hun persoonlijke betrokkenheid kunnen en willen meedenken en meedoen. Dat laatste kan mede gestimuleerd worden via vrijwilligerswerk.

Vrije tijd geeft de mogelijkheid aan jongeren en kinderen om zich te ontwikkelen op een gezonde manier, zowel mentaal als fysiek. Denk maar aan sport als middel om overgewicht te voorkomen of om weerbaarheid te verhogen of jongerenwerk als ingang om laagdrempelig aan voorlichting te doen.

Voor kinderen en veel jongeren sluit de vrije tijd nog naadloos aan op schooltijd. Een link naar het onderwijs is dan ook snel gelegd. Een goed (voor- en) naschools aanbod kan bijdragen aan de persoonlijke ontwikkeling van de jeugd. Bovendien hebben scholen veel fysieke ruimte die in dit kader ter beschikking zou kunnen worden gesteld.

Ook bij vrije tijd ligt een relatie met het thema openbaar vervoer. Jongeren zijn voor een goede voorziening wel bereid ergens naar toe te reizen, maar daartoe zijn er niet altijd de mogelijkheden. Naast openbaar vervoer is ook de fiets nog steeds een veel gebruikt vervoermiddel. In die context zijn verkeersveilige en verlichte routes bij het uitgaan een noodzaak. Veiligheid speelt ook een rol waar het gaat om de inrichting van de speelruimte.

Vrije tijd heeft ook veel te maken met recreatie en toerisme. Jongeren in Zeeland maken gebruik van het activiteiten aanbod en de voorzieningen die voor toeristen zijn gerealiseerd. Omgekeerd kunnen nieuwe grootschalige evenementen en voorzieningen het toerisme een nieuwe impuls geven. Dit thema is dus bij uitstek verbonden met economische bedrijvigheid en ondernemerschap.

Ook is het van essentieel belang dat jongeren en hun ouders goed en structureel worden geïnformeerd over activiteiten, sporten en mogelijkheden in hun omgeving.

4.4 Een prettige leefomgeving

Waarom dit centrale thema?

Ieder kind, iedere jongere heeft het recht om in een aangename en veilige omgeving op te groeien: op straat, op school en thuis; nu en in de toekomst. Opgroeien in een veilige en stimulerende omgeving bepaalt in hoge mate het welzijn van jongeren en hun mogelijkheden om te participeren in de samenleving. Het is ook een voorwaarde voor optimale ontplooiing.

Wat zijn de bevindingen?

De meeste kinderen, jongeren en ouders van jonge kinderen zijn tevreden over hun directe leefomgeving en voelen zich veilig in Zeeland, zo stelt het onderzoek van Stichting Alexander. Uit de Jeugdmonitor blijkt dat in Zeeuwse stedelijke gebieden ongeveer 30% van de mensen overlast van jongeren ervaart. Het gaat vooral om ouderen: ze lijken steeds minder van de

jeugd te kunnen verdragen.

Overlast en normoverschrijdend gedrag zijn van alle tijden. Grenzen verkennen, aansluiting zoeken bij een groep en zich afzetten tegen de (directe) omgeving hoort bij het opgroeien. Het is natuurlijk een opdracht van de samenleving om er op een gepaste wijze mee om te gaan.

Iets meer dan de helft van de kinderen in het basisonderwijs wordt gepest (53% - Jeugdmonitor 2006). Dat is iets afgenomen in vergelijking met 2003 (56%), maar blijft ook in het onderzoek van Stichting Alexander een belangrijk onderwerp. Pesten heeft een negatieve invloed op 'veilig opgroeien', zowel voor het slachtoffer, de pester als de zwijgende middengroep.

Ook hangjongeren, spanningen tussen groepen jongeren onderling en discriminatie zorgen soms voor een onveiligheidsgevoel. (Deze laatste twee signalen

Jongeren over een veilige leefomgeving

Jongeren van alle leeftijden zijn tevreden over hoe en waar ze wonen. Oudere jongeren in Walcheren en Zeeuws Vlaanderen zouden graag meer huizenaanbod zien voor starters en studenten. In Zeeuws Vlaanderen willen jongeren dat er moeite wordt gedaan het platteland niet vol te bouwen en "de Zeeuwse karakteristieken" te behouden.

Zeeland wordt als een heel veilige omgeving ervaren. Kinderen voelen zich soms op speelplekken niet veilig door hangjongeren of voorbijrazend verkeer. Jongeren willen graag dat er meer activiteiten en plekken komen voor hangjongeren en andere overlastverzorgers. Vooral in Walcheren wordt in sommige straten en buurten sociale controle gemist, waardoor kinderen zich minder veilig voelen. Een voorstel van jongeren is om wijkconciërges in te zetten.

De politie moet bij problemen sneller aanwezig zijn en ook harder optreden wanneer dat echt nodig is. Aan de andere kant vinden jongeren het belangrijk dat er niet alleen wordt gestraft, maar ook gekeken wordt naar de achterliggende factoren waarom iemand bepaald probleemgedrag vertoont. Jongeren die er ervaring mee hebben zien veel effect van initiatieven waarbij daders en slachtoffers met elkaar in gesprek komen.

Wat betreft de verkeersveiligheid zijn veel jongeren en ouders erg tevreden, zeker in nieuwbouwwijken. Er zijn wat verbeteringen mogelijk door b-wegen beter te verlichten, meer zebrapaden (en beter verspreid) aan te leggen, en fietspaden zoveel mogelijk los van de rijbaan te bouwen. Het is prettig als scholen wachters of brigadiers regelen om het oversteken bij scholen veiliger te maken.

Samenvatting uit: Linde, van der, N., e.a., Met elkaar in Zee(land). Naar een provinciaal jeugdbeleid mét jongeren. Stichting Alexander, Amsterdam, november 2006, 105 pg.

komen vooral in Zeeuws Vlaanderen en de Oosterschelderegio naar voren). In Zeeland komen huiselijk geweld en loverboys steeds beter in beeld, wat nauw raakt aan de veiligheid van de jeugd. Bij het voorkomen van al deze objectieve (feitelijk) en subjectieve (ervaren) onveiligheid heeft de samenleving (en dus ook de overheden) een belangrijke taak.

Een positieve sociale omgeving is direct verbonden met het onderwerp 'leefbaarheid': welke voorzieningen zijn er, wat is de kwaliteit ervan en hoe bereikbaar en toegankelijk zijn deze (zowel in sociaal, fysiek als in financieel opzicht)? Zo geven kinderen aan dat er weinig naar hen wordt geluisterd als het gaat om de vormgeving van openbare (speel)ruimte.

Het jongeren- en opbouwwerk hebben lange tijd een belangrijke rol gespeeld bij vrije tijd en woonomgeving, maar zijn in het verleden (deels) afgebouwd. Bezuinigingen bij de politie leidden er toe dat de wijkagent en daaraan gerelateerde initiatieven, zoals het schooladoptieplan, zijn verdwenen. Deze professionals en initiatieven dragen echter mede bij aan de sociale veiligheid en cohesie van de buurt. Jongeren en andere buurtbewoners willen een aanspreekpunt hebben, iemand bij wie ze zonder al te moeilijke vragen en procedures terecht kunnen. Ze zijn over het algemeen blij met de sociale controle binnen de kleinere gemeenschappen.

Een andere voorziening die bijdraagt aan de leefbaarheid van Zeeland voor jongeren is goede en betaalbare huisvesting. Dit is in bepaalde gemeenten niet of te weinig voorhanden, in tegenstelling tot wat woningcorporaties lijken te beweren.

En dan is er nog verkeersveiligheid. Over het algemeen is men hierover tevreden, maar voor de oudere jeugd bijvoorbeeld, betekenen de vele onverlichte wegen en het ontbreken van een scheiding van snel en langzaam verkeer vaak dat ze in de avonduren niet meer durven of mogen uitgaan.

Gesteld kan worden dat er – ook landelijk – een steeds grotere nadruk komt te liggen op zelfredzaamheid en alertheid rondom veiligheid. Een voorbeeld hier-

van is de landelijke campagne 'Denk vooruit' om mensen meer bewust te laten worden van de risico's in de eigen omgeving.

Waar liggen de uitdagingen voor de provincie?

Zeeland kent een gunstig leefklimaat, met van oudsher vrij veel sociale verbanden. Deze staan echter meer en meer onder druk. Elkaar aanspreken op onveilig gedrag of op gedrag dat overlast veroorzaakt, is lang niet meer vanzelfsprekend. De grote uitdaging voor ons ligt er in om gemeenten te ondersteunen bij het behoud van de sociale verbanden en het versterken van de sociale cohesie.

Het imago van de jeugd speelt hierbij duidelijk een rol: jongeren worden over het algemeen geprofileerd als een vervelende overlast gevende groep. Onverdraagzaamheid tussen generaties en tussen jongeren onderling, maar ook pestgedrag moeten worden voorkomen. Wij willen daarom inzetten op een charmeoffensief voor de jongeren, het vergroten van hun weerbaarheid en hen bescherming bieden tegen huiselijk geweld en loverboys.

Persoonlijk contact draagt bij aan sociale cohesie en veiligheid. Jongerenwerkers en wijkagenten spelen hier bijvoorbeeld een belangrijke rol bij. Een versterkte of hernieuwde samenwerking tussen deze en andere maatschappelijke actoren op lokaal niveau is hierbij essentieel.

Een laagdrempelige toegang tot de woningmarkt bevordert de leefbaarheid van een gemeenschap. Voor sociale samenhang en leefbaarheid is het immers van belang om evenwicht in de bevolkingssamenstelling te houden. Daarvoor moeten woningen toegankelijk zijn voor verschillende leeftijdsgroepen.

Verkeersveiligheid, veilige routes naar school, werk en vrijetijdsvoorzieningen en veiligheid in het openbaar vervoer zijn onderwerpen die in het beleid op het terrein van verkeer en vervoer worden meegenomen. Er ligt in deze context nog wel een aantal aandachtspunten op provinciale en meer landelijke

wegen qua scheiding van snel en langzaam verkeer en qua afstemming tussen duisternisbeleid en sociale veiligheid.

Welke onderwerpen vragen om een aanpak?

19. Gemeenten kunnen desgewenst via Scoop ondersteuning krijgen bij het opzetten en begeleiden van *jeugdpanels* om actieve deelname van de jeugd bij de vormgeving van de eigen leefomgeving te realiseren.

20. Om *positieve beeldvorming van de jeugd en meer verdraagzaamheid* te bewerkstelligen worden de volgende acties ondernomen:

- In 2007 wordt in een aantal gemeenten - verspreid over de drie regio's - gestart met een jongerencharmeoffensief om positieve beeldvorming te realiseren. Bij een goede evaluatie zal dit tot 2012 provinciebreed als campagne worden uitgebreid.
- Voor het bevorderen van verdraagzaamheid wordt blijvend geïnvesteerd in De Maand van de Vrijheid met speciale aandacht voor jongeren en worden activiteiten van het Anti Discriminatiebureau Zeeland verder ondersteund.

Foto: Els Dominicus

21. Om *sociale weerbaarheid* onder kinderen en jongeren te vergroten worden de volgende acties ondernomen:

- ter voorkoming en terugdringing van pestgedrag worden scholen, (sport)verenigingen en jongerenwerkers gestimuleerd om een bewezen effectieve antipestmethode te implementeren. In 2007 wordt heel Zeeland actief geïnformeerd en gestimuleerd om er in 2008 mee aan de slag te gaan;
- vanaf 2007 sturen wij aan op afstemming van het aanbod aan activiteiten en cursussen op vlak van sociale weerbaarheid. Ook het Steunpunt weerbaarheid van SportZeeland neemt hieraan deel;
- Het Advies en Steunpunt Huiselijk Geweld Zeeland is op 1 januari 2006 gestart als pilot project voor twee jaar, dus tot en met 31 december 2007. Na een tussentijdse evaluatie zal in 2007 worden besloten of (en zo ja hoe) het Steunpunt kan worden verankerd;
- Scoop voert een onderzoek uit naar de gewenste keten van aanpak bij de problematiek van loverboys. Uitvoering van adviezen uit dit onderzoek zal in 2007 starten.

22. Er wordt in 2007 een onderzoek gestart naar de behoefte aan en de mogelijkheden van *geformaliseerde contactmomenten tussen scholen en politie*.

23. In 2007 wordt een project geïnitieerd met *(collectief) particulier opdrachtgeverschap* om starters op de woningmarkt te ondersteunen. Het project heeft een looptijd van drie jaar. Wij zullen hiertoe bestaande initiatieven en ervaringen in kaart brengen, voorlichting geven en partijen samenbrengen.

24. Op het terrein van *verkeersveiligheid* zullen gesignaleerde knelpunten expliciet onder de aandacht worden gebracht van de betreffende wegbeheerder (gemeenten, waterschappen, provincie).

Wat is de relatie met andere thema's?

Een prettige leefomgeving waar het veilig vertoeven is wordt bevorderd als bewoners hierbij betrokken zijn. Actieve deelname bij de vormgeving van die omgeving is hier dan ook bijna een voorwaarde.

Gezien het feit dat onderlinge verhoudingen tussen groepen en individuen soms spaak lopen en er ook een kleine groep jongeren is die risicogedrag vertoont, is voorkom- en herstelbeleid soms nodig. Relaties met het gemeentelijk preventief jeugdbeleid en de provinciale jeugdzorg zijn dan ook vanzelfsprekend.

Het terugdringen van die 15% risicojongeren die af en toe overlast veroorzaakt kan door vroegtijdig in te grijpen,

maar ook door algemeen toegankelijke, schone en veilige voorzieningen te creëren die aansluiten bij hun interesses en hen ondersteunen in hun ontwikkeling. Dit komt vanzelfsprekend ten goede aan alle jeugd. Voorwaarde is hierbij betrokkenheid en daarmee medeverantwoordelijkheid van de doelgroep te realiseren. Belangrijk is dat die voorzieningen goed verspreid en bereikbaar zijn. Dit laatste is vooral een aandachtspunt op het platteland. Het gaat om basisvoorzieningen als centra voor jeugd en gezin, buitenspeelruimte of vrijetijdsvoorzieningen gericht op sport en cultuur.

Het onderwijsbeleid en een gericht arbeidsmarktbeleid dragen bij aan voldoende opleidingsmogelijkheden en banen voor jongeren. In samenhang met voldoende betaalbare huisvesting zijn dit de factoren die er voor moeten zorgen dat Zeeland voor jongeren een aantrekkelijke provincie blijft.

Een prettige en veilige leefomgeving heeft ook te maken met de inrichting van de openbare ruimte, luchtkwaliteit, geluid(hinder) en bodem- en wateraspecten. Deze zaken worden meegenomen in de toetsing van bestemmingsplannen. Dit is niet uitsluitend op de jeugd gericht maar beïnvloedt wel de veiligheid van de leefomgeving van de inwoners van Zeeland.

4.5 Openbaar vervoer

Waarom dit centrale thema?

Verplaatsingsmogelijkheden en daarmee ook het openbaar vervoer zijn noodzakelijke voorwaarden voor het maatschappelijk functioneren van een individu. Het vergroot de kansen van eenieder om deel te nemen aan de maatschappij. Daarnaast is het van extra belang voor invalide mensen. Voor jongeren gaat het hierbij ondermeer om bereikbaarheid van onderwijs, werk, hulpverlening en vrijetijdsvoorzieningen.

Wat zijn de bevindingen?

In 2005 is door Provinciale Staten een nieuw beleidsplan voor het openbaar vervoer vastgesteld. Uitgangspunt voor het nieuwe beleid is ondermeer het afstemmen van het aanbod van open-

Jongeren over openbaar vervoer

In alle regio's willen jongeren dat er verbeteringen worden doorgevoerd in het openbaar vervoer. Er moeten liefst meer bussen en treinen rijden, ze moeten een grotere bereikbaarheid hebben, goedkoper zijn en tot laat in de nacht doorrijden. Toch begrijpen jongeren goed dat dit waarschijnlijk niet (allemaal) mogelijk zal zijn. Concrete suggesties van jongeren om het openbaar vervoer toch te verbeteren zijn om bustijden beter aan te laten sluiten met treintijden en met schooltijden, een aangepaste dienst rijden bij festivals en grote evenementen,

nachtbussen of alternatief nachtvervoer zoals goedkopere taxibusjes – zo mogelijk gesponsord door de horeca die er baat bij heeft – laten rijden in de weekenden. In Zeeuws Vlaanderen is vraag naar een trein die doorrijdt naar België en een fietsbus waar meer fietsen in kunnen om naar 'de overkant' te komen.

Samenvatting uit: Linde, van der, N., e.a., Met elkaar in Zeeland). Naar een provinciaal jeugdbeleid mét jongeren. Stichting Alexander, Amsterdam, november 2006, 105 pg.

baar vervoer op het feitelijke gebruik. Dat wil zeggen: vaste bussen op de zware lijnen en belbussen op de minder drukke lijnen. Verder wordt een basisniveau geboden: elke kern krijgt tussen 7 uur 's ochtends en 7 uur 's avonds minstens één keer per uur een vertrekmogelijkheid. Voor doelgroepen (zoals scholieren, toeristen en discogangers) kan een speciale dienstregeling worden samengesteld.

Al in het vorige beleidsplan is het belang van de doelgroep scholieren onderkend. Dit heeft ertoe geleid dat in 2001 rechtstreekse lijnen vanuit diverse delen van Zeeland naar diverse scholengemeenschappen zijn ingevoerd. Verder worden in de spitsuren diverse extra ritten voor scholieren zodanig geleid dat daarmee een overstap wordt voorkomen.

Met ingang van 10 december 2006 is de nieuwe dienstregeling ingevoerd. Dit leidt ten aanzien van het scholierenvervoer tot nog meer verbeteringen onder meer doordat alle kernen weer de beschikking krijgen over openbare vervoerdiensten.

De Stichting Scholierenvervoer Zeeland, waarin de scholen voor middelbaar voortgezet onderwijs participeren, heeft een belangrijke rol bij de kwaliteitsbewaking van het scholierenvervoer:

- er wordt regelmatig onder alle scholieren een onderzoek uitgevoerd naar de kwaliteit van het scholierenvervoer. Het onderzoek

richt zich op aansluitingen, overstappen en reistijden. De resultaten van het onderzoek worden met de vervoerders besproken en verbeteringen worden in onderling overleg aangebracht. In januari 2007 staat er weer een onderzoek gepland;

- iedere dienstregelingwijziging door de vervoerder wordt voorgelegd aan de stichting. Vaak vindt bilateraal overleg met de school plaats;
- indien mogelijk worden schooltijden aangepast aan de bustijden en bustijden aan de schooltijden. In de ochtendspits is het goed geregeld. In de middagspits zijn er soms problemen door uitval van lessen en wisselende roosters;
- scholieren kunnen via een grootgebruik overeenkomst een voordeliger en op maat gesneden abonnement kopen.

Aanvullend op de inspanningen van de stichting houdt de provincie Zeeland met ingang van de nieuwe dienstregeling periodiek zelf kwaliteitsmetingen op steekproefbasis.

Uit het onderzoek van Stichting Alexander komt een aantal knelpunten naar voren in het vervoer naar het voortgezet en hoger onderwijs.

Jongeren worden in de praktijk geconfronteerd met overvolle bussen, een slechte aansluiting van de bus op de trein en op de schooltijden, of bussen die haltes zonder stoppen voorbijrijden.

Jongeren tussen 12 en 18 jaar maken

in Zeeland 50% van de buspassagiers uit. Nergens in Nederland is dat hoger. Openbaar vervoer wordt door jongeren in alle drie de Zeeuwse regio's als prioriteit bestempeld.

Waar liggen de uitdagingen voor de provincie?

In het Beleidsplan Openbaar Vervoer is gekozen voor 'basismobiliteit' zoals hierboven aangegeven. Vanuit deze keuze vinden wij dat openbaar vervoer een grote maatschappelijke rol behoort te spelen. Dit betekent dat maatwerk op bepaalde trajecten of rondom bepaalde activiteiten of evenementen mogelijk moet zijn, vooral voor jongeren op het platteland.

Over de aansluiting onderwijs en openbaar vervoer geven de onderzoeksresultaten van Stichting Alexander een ander resultaat dan bekend is bij de Provincie Zeeland. Uit het jaarlijkse kwaliteitsonderzoek van de Stichting Scholierenvervoer Zeeland blijkt dat het scholierenvervoer goed functioneert. Waar er toch sprake is van knelpunten hebben we een taak in het zoveel mogelijk voorkomen van dergelijke situaties. Via het hiervoor beschreven overleg en via monitoring van de Provincie Zeeland en Stichting Scholierenvervoer Zeeland is dit gewaarborgd.

Om tot een verbetering te komen ligt een onderzoek naar de aansluiting op vrijetijdsvoorzieningen, uitgaan en openbaar vervoer voor de hand. Aangezien het herkomstpatroon van jongeren in Zeeland diffuus is en de activiteiten vaak op grote afstand liggen, moet worden gezocht naar creatieve vervoersmogelijkheden om de ontplooiingsmogelijkheden van jongeren te vergroten; niet zozeer méér openbaar vervoer maar ánder openbaar vervoer.

Welke onderwerpen vragen om een aanpak?

25. Voor wat betreft een nog betere aansluiting van het openbaar vervoer op het onderwijs:

- er wordt in 2007 onderzoek gedaan naar een verbeterde representativiteit van álle schoolgaande jeugd in het Overlegplatform Openbaar Vervoer (OPOV);

Foto: Mieke Wijnen

- in het monitoringplan bij de nieuwe dienstregelingsjaren (per december 2006) zal expliciet gekeken worden naar de aansluiting op trein- en schooltijden;
- er wordt in samenwerking met Connexxion, OPOV en scholen in 2007 een *meldpunt* ingericht waar individuen problematische verbindingen kunnen melden. Wanneer er structureel klachten zijn over de uitvoering van de dienstregeling, zal de vervoerder daarop aangesproken worden. Daarnaast kan op basis van individuele gevallen bezien worden of er met kleine wijzigingen verbeteringen gerealiseerd kunnen worden. Rondom het meldpunt wordt publiciteit gevoerd.

26. Voor een verbeterde *aansluiting openbaar vervoer en uitgaansleven* wordt in 2007 een onderzoek ingesteld naar concrete behoeften en knelpunten. Een jeugdpanel openbaar vervoer zal hier nadrukkelijk bij worden betrokken. (Dit onderzoek werd al door de politiek toegezegd tijdens het Nationaal Jeugddebat 2006).

27. Er zal in 2008 een *onderzoek* plaatsvinden naar de *mogelijkheden* (met inbegrip van de kosten) van *uitbreiding van de basismobiliteit* in de avonduren.

Wat is de relatie met andere thema's?

Openbaar vervoer heeft alles te maken

met bereikbaarheid van mensen en voorzieningen en dus met maatschappelijke participatie.

Bij het openbaar vervoer moet er naar worden gestreefd om dit zo milieuvriendelijk mogelijk vorm te geven in evenwicht met de sociale en economische aspecten van openbaar vervoer.

4.6 Verbeteren en herstellen

Waarom dit centrale thema?

Gezond en in harmonie opgroeien in een stimulerende leefomgeving is voor kinderen een belangrijke voorwaarde om zich te kunnen ontwikkelen tot evenwichtige, zelfstandige en sociaal voelende volwassenen. Hoewel het onze inzet is om de jeugd hiertoe de kansen aan te reiken, blijft ook inzet noodzakelijk voor hen die onder minder gunstige omstandigheden opgroeien. Het zo vroeg mogelijk signaleren van (risico's op) problemen bij kinderen en jongeren en het zo snel mogelijk aanbieden van de juiste (lichte) interventie is hierbij uitgangspunt. Het aanpakken en zo mogelijk wegnemen van ernstige opgroei- of opvoedingsproble-

men is hierbij eveneens van belang.

Wat zijn de bevindingen?

Evenals elders in Nederland ondervindt ongeveer 15% van de jeugd in Zeeland problemen, hetzij in de opvoeding, hetzij in hun deelname aan de samenleving. Van deze groep heeft ongeveer 5% uiteindelijk jeugdzorg nodig. Jongeren en hun ouders moeten de weg hiernaartoe weten te vinden en er laagdrempelig toegang toe krijgen. Ze geven zelf aan dat ze te weinig weten hoe en waar ze met bepaalde (hulp)vragen terecht kunnen. Er is geen (duidelijke) communicatie of deze is niet afgestemd op de doelgroep.

In het algemeen kunnen jeugdigen in Zeeland relatief rustig en veilig opgroeien. Het aantal jeugdigen dat in aanraking komt met justitie is betrekkelijk klein. Maar ook hier zijn kwetsbare kinderen en jongeren, zowel in steden als op het platteland. Kinderen worden gepest, jongeren verlaten voortijdig de school en de omgeving heeft te maken met stijgende criminaliteit en overlast. Vanuit het jongerenwerk

Jongeren over preventie en zorg

Ouders verschillen sterk in hun verwachtingen en ervaringen met consultatiebureaus, maar voor allemaal geldt dat ze het belangrijk vinden dat ze er zijn. Ouders hebben wel het gevoel dat ze weten waar ze terecht kunnen met vragen of voor hulp. Veel ouders zouden meer informatie hierover wel waarderen. Ouders in Zeeuws Vlaanderen zijn door wachtlijsten en een slechte naam van de hulpverlening in de eigen regio, snel geneigd uit te wijken naar Brabant of België.

Kinderen vinden het heel belangrijk te praten over pesten. Het gebeurt op alle scholen, en bijna alle kinderen hebben er wel mee te maken (gehad). Ze zien een belangrijke taak weggelegd voor scholen om pestgedrag tegen te gaan door bijvoorbeeld weerbaarheidstrainingen te geven, beter toezicht te houden of met de klas een pestprotocol op te stellen. Ook kinderen zelf moeten beter met elkaar

omgaan en meer voor elkaar opkomen.

Jongeren gaan het liefst naar familie of iemand anders die ze goed kennen en vertrouwen als ze vragen of problemen hebben. De kindertelefoon is bekend bij de meeste jongeren, al weet niet iedereen hoe het werkt en wat ze ervan kunnen verwachten. Jongeren zouden liever een speciale Zeeuwse Tienertelefoon hebben, met hulpverleners die bekend zijn met de omgeving. Een paar jongeren in Walcheren zeggen weinig vertrouwen te hebben in hulpinstanties voor jongeren, mede door negatieve berichtgevingen in de media. Jongeren willen graag dat er meer mogelijkheden worden geboden voor kinderen en jongeren om hulp te vragen.

Samenvatting uit: Linde, van der, N., e.a., Met elkaar in Zee(land). Naar een provinciaal jeugdbeleid mét jongeren. Stichting Alexander, Amsterdam, november 2006, 105 pg.

komen Zeeuwsbreed signalen dat drugs- en alcoholgebruik onder jongeren toeneemt.

De ingevoerde Wet Maatschappelijke Ondersteuning (WMO) vraagt van gemeenten dat hun preventief jeugdbeleid aansluit op de jeugdzorg. De provincie moet op haar beurt het jeugdzorgbeleid afstemmen op het preventief jeugdbeleid van de gemeente.

De Operatie Jong (zie 2.1) heeft voorstellen ontwikkeld om de effectiviteit van het gemeentelijk jeugdbeleid te verbeteren. Dit wordt gekenmerkt door een groot aantal actoren met eigen verantwoordelijkheden en taken, door een grote dynamiek en vele initiatieven. Het resultaat hiervan is een bloeiend maar onoverzichtelijk en soms overlappend aanbod aan preventieactiviteiten en voorzieningen voor signalering, beoordeling en interventie.

Dit is onderkend en met het oog hierop hebben gemeenten en provincie op 29 mei 2006 het Manifest van Goes vastgesteld en is een bestuurlijke Task Force Jeugd Zeeland opgericht. Missie is om het preventief jeugdbeleid zodanig in te richten dat wordt voorzien in een bundeling van taken, afstemming van instrumenten en verantwoordelijkheden en een heldere aansturing bij de uitvoering van het preventief jeugdbeleid.

In 2006 is door Bureau Jeugdzorg Zeeland (BJZ) en Agogische Zorgcentra Zeeland (AZZ) onder begeleiding van CoAct de gezamenlijke visie van Intensief Pedagogische Thuishulp (IPT) ontwikkeld. Uitgangspunt is dat hulp in principe thuis plaatsvindt. Tijdelijke opname in een tehuis of in een pleeggezin kan deel uitmaken van de hulp als de veiligheid van het kind in het geding is of als de hulp thuis na een afgeperkte tijd geen soelaas biedt. Het stelsel gaat uit van 'gesloten-cirkehulp': instellingen, voorzieningen, personen en organisaties uit allerlei sectoren leveren een bijdrage aan de IPT. Deze bijdragen zijn in één hulpverleningsplan opgenomen.

Waar liggen de uitdagingen voor de provincie?

Ouders en verzorgers zijn eerstverantwoordelijken voor hun kinderen. De overheid kan 'slechts' een zo goed mogelijk klimaat scheppen zodat de taak van primaire opvoeder zo goed mogelijk kan worden ingevuld. De doelen van de gemeenten en provincie daarbij zijn:

- het bieden van een stimulerende omgeving waarin jeugdigen kunnen opgroeien;
- het wegnemen van belemmeringen om jeugdigen in iedere leeftijdsfase, in overeenstemming met de competenties van die leeftijdsfase, deel te laten nemen aan de samenleving;
- het bieden van ondersteuning aan jeugdigen en hun ouders bij opgroeien en opvoeden waar nodig;
- het zo vroeg mogelijk signaleren van problemen bij het opvoeden en opgroeien en daar snel een afdoend antwoord op bieden.

Gemeenten en provincie moeten hierbij elk vanuit hun eigen verantwoordelijkheid samen optrekken. Nauwe samenwerking met maatschappelijke organisaties en (onderwijs)instellingen is daarbij cruciaal. Daarbij gelden de volgende uitdagingen:

- het stimuleren van een opvoedingsklimaat met een balans tussen zelfstandigheid en sociaal bewustzijn. Goede voorzieningen voor kinderopvang, onderwijs, cultuur, sport, speelruimte, uitgaan en verenigingsleven dragen daaraan bij;
- het toegankelijk maken van hulpverleningsinformatie over een breed scala aan onderwerpen, zodat jongeren en ouders makkelijker en sneller op weg geholpen kunnen worden;
- het realiseren van een betere afstemming en samenwerking tussen provincie, gemeenten, hulpverleningsinstanties en onderwijs. Dit is van belang voor een sluitende preventieve en zorgketen, voor een goede zorgstructuur in en rondom de school en voor een goede communicatie naar de hulpvragers toe. Dit is ook binnen de uitvoering van de Wet op de Jeugdzorg van belang. Een belangrijk aandachtspunt hierbij is dat met de jeugdige binnen de

Wet op de Jeugdzorg alleen de jeugdige tot 18 jaar wordt bedoeld. De groep 18-23 jarigen vraagt wat dat betreft apart aandacht;

- vanuit onze wettelijke taak op vlak van jeugdzorg (recht op jeugdzorg) moeten wij ervoor zorgen dat er geen sprake is van (te lange) wachttijden en wachtlijsten. Doel is echter om de druk op de jeugdzorg te verminderen door meer en meer in te zetten op het algemeen en het preventief jeugdbeleid. Het is een uitdaging om te kijken hoe de vrijvallende middelen ter beschikking van het preventieve beleid van gemeenten kunnen komen.
- er liggen voor ons nog grote kansen om jongeren die veelal buiten de boot dreigen te vallen en/of tot een risicogroep behoren beter te helpen. Het gaat in ieder geval om:
  - jongeren van 18 jaar en ouder die nog geen werk en/of zelfstandige huisvesting hebben;
  - jongeren met zodanige gedragsproblemen dat ze niet in de reguliere Zeeuwse jeugdzorgvoorzieningen terecht kunnen. Zij moeten in de huidige situatie een beroep doen op gespecialiseerde voorzieningen buiten de provincie. Voor een goed werkende keten is het echter van belang dat Zeeland zelf over besloten en gesloten plaatsen in de jeugdzorg kan beschikken;
  - jongeren in Zeeland die niet op school zitten, geen werk hebben, zonder positieve vooruitzichten leven en die bij (g)een enkele instantie bekend zijn;
  - kinderen van gescheiden ouders, kinderen die getuige zijn geweest van huiselijk geweld, kinderen van verslaafde ouders, kinderen die gepest worden, kinderen/jeugdigen die ontvankelijk zijn voor praktijken van 'loverboys' enzovoorts.

EHBO. (Foto: Mechteld Jansen)

Welke onderwerpen vragen om een aanpak?

Om een betere regie, afstemming en samenwerking tussen relevante partijen te realiseren, zetten we structureel in op preventief jeugdbeleid en de aansluiting van jeugdzorg hierop. Hiertoe ondernemen we de volgende acties:

28. Er komt in 2007 een *goede bestuurlijke afstemming* tot stand met de gemeenten over de aansluiting tussen lokaal preventief jeugdbeleid en jeugdzorg door deelname in de Task Force Jeugd Zeeland. Afspraken worden geborgd, bijvoorbeeld in overeenkomsten of convenants met de Zeeuwse gemeenten.
29. De *jeugdzorginstellingen sluiten aan en dragen bij aan het gemeentelijk preventief jeugdbeleid* door participatie van de toegangsfuncties van Bureau Jeugdzorg in
  - de Centra voor jeugd en gezin;
  - een integrale werkwijze rond de cliënt;
  - de Zorg Advies Teams voor het onderwijs;
  - een afgestemd aanbod van preventieactiviteiten aan het onderwijs.
30. *Het onderwijs wordt ondersteund* in het realiseren van een goede aansluiting van de zorg in het onderwijs met de lokale zorginstellingen en provinciaal gefinancierde

jeugdzorg via de instelling van één loketfunctie vóór 2009.

31. In 2007 wordt invulling gegeven aan *de steunfunctie jeugd, onderwijs en zorg bij Scoop*.
32. Er wordt blijvend ingezet op het *bevorderen van gezond gedrag*, in het bijzonder verantwoord omgaan met alcohol en drugs, overgewicht, diabetes en depressie, (mede in aansluiting op het programma van het ministerie van VWS 'Kiezen voor gezond leven'). Hiertoe
  - wordt gebruik gemaakt van de website www.jouwzeeland.nl;
  - worden jongerenwerkers door deskundigheidsbevordering geschoold in het geven van gerichte voorlichting.
33. In de periode 2007-2012 wordt de door CoAct, BJZ en AZZ in 2006 ontwikkelde gezamenlijke visie van *Intensief Pedagogische Thuishulp* (IPT) verder geïmplementeerd. Dit moet in 2012 geleid hebben tot het structureel oplossen van de wachtlijsten in de jeugdzorg. Gezien de verwachting dat invoering van het IPT-stelsel zal leiden tot een effectievere inzet van provinciale middelen zal in 2008 worden onderzocht hoe vrijvallende middelen uiteindelijk ter beschikking kunnen worden gesteld aan het preventief jeugd-

beleid van gemeenten.

34. In 2007 wordt inzicht verkregen in de thematiek van zwerfjongeren en andere *jongeren die risico's lopen* of geheel buiten de boot vallen en vaak onzichtbaar zijn. Op basis daarvan wordt tussen 2007 en 2012 een aanbod ontwikkeld en geïmplementeerd van preventie, opvang en hulp.
35. Er wordt blijvend geïnvesteerd in het *voorkomen van wachtlijsten* (< 9 weken) in de jeugdzorg.
36. Er wordt in 2007 een plan ontwikkeld voor een *besloten gesloten voorziening*, ingebed in de Zeeuwse jeugdzorg.
37. In 2007 wordt een onderzoek gestart naar de *mogelijkheden voor een Zeeuwse Jongerentelefoon*.

Wat is de relatie met andere thema's?

Onze grootste uitdaging ligt erin de groep jongeren (85%) waarmee het goed gaat te vergroten en de groep die risico's loopt (15%) te verkleinen. Hier moet het gehele jeugdbeleid aan bijdragen.

Gezond en harmonieus kunnen opgroeien heeft alles te maken met een veilige leefomgeving binnen- en buitenshuis en met ontwikkeling en ontplooiing op het vlak van vrijetijdsbesteding, onderwijs en werk.

Jongeren zoeken informatie zo dicht mogelijk in de eigen omgeving. Om hun participatiemogelijkheden te verhogen is laagdrempelige en toegankelijke informatievoorziening dicht bij huis, ook wat betreft hulpverlening, dan ook van groot belang.

5. Uitwerking

Wij willen de provinciale jeugdagenda (hoofdstuk 4) op dynamische wijze invulling geven. Hierbij zal uitdrukkelijk rekening gehouden worden met de provinciale visie op duurzaamheid: binnen de verschillende beleidsterreinen zal er aandacht zijn voor zowel de sociale, de ecologische als de economische factor.

Uitgangspunt bij de uitwerking is, waar relevant, een leeftijdsgerichte aanpak (zie bijlage 1).

Wij realiseren ons dat de ambitie 'Zeeland de beste provincie om groot te worden' hoog is. Van de in deze nota opgenomen actiepunten willen wij in beeld brengen wat de huidige stand van zaken is, alvorens deze concreet te (laten) uitvoeren. Hierbij zal zoveel mogelijk gebruik worden gemaakt van de Jeugdmonitor. Voorts zal na twee jaar de nota worden geëvalueerd, waarbij de uitkomsten kunnen leiden tot aanpassing van het nu voorgestane beleid.

Gezien de essentiële rol die gemeenten hebben bij het jeugdbeleid, worden afspraken met hen gemaakt over de aanpak en concrete uitwerking van de agenda. Het gaat dan in ieder geval om die onderwerpen waarbij onze ambities overeenkomen met die van de gemeenten en vanwege aard en schaal vragen om een regionale of provinciebrede aanpak. Hierbij is verder van belang dat niet alles tegelijk kan worden aangepakt. Wij zijn voorstander van afspraken voor de aanpak van een beperkt aantal onderwerpen, per nader te bepalen periode, zodat de middelen gericht kunnen worden ingezet. Daarbij moet vooraf helder gemaakt worden wat de gewenste effecten op lange(re) termijn zijn.

Om dit te kunnen realiseren is een hernieuwde relatie tussen ons en de

gemeenten noodzakelijk. Allereerst zullen wij geen nieuwe initiatieven meer starten zonder overleg met de gemeenten.

Over de uitvoering van het integraal jeugdbeleid willen wij overeenstemming bereiken met de Zeeuwse gemeenten. Ook (lokaalgeoriënteerde) projectvoorstellen die bij ons voor subsidie worden aangemeld zullen pas na overleg met gemeenten al dan niet gehonoreerd worden. Uiteraard met inachtneming van de eigen verantwoordelijkheid van beide overheden.

Bij het oppakken van de punten uit onze agenda geldt dat het primaat ligt bij de functionele afdelingen (zie bijlage 2). Juist op die wijze wordt het mogelijk complementair en integraal te werken. Van belang is hierbij dat de jeugd en jongeren op structurele wijze worden betrokken bij de concretisering van het integraal jeugdbeleid (zie hiervoor 4.1. De jeugd aan het woord).

Instrumentarium

We realiseren ons dat ons instrumentarium bij het jeugdbeleid relatief bescheiden is. Onze rol is, zoals eerder aangegeven, vooral voorwaardenscheppend.

Aan provinciaal werkende en door ons gesubsidieerde organisaties zoals Scoop en SportZeeland zal een aantal prestatieverwachtingen worden voorgelegd, die uitvoering moeten geven aan acties uit de jeugdagenda. Tevens zal bij Scoop een steunfunctie jeugd, zorg en onderwijs worden ingesteld om een betere afstemming tussen de verschillende beleidsterreinen te waarborgen.

Bij preventief jeugdbeleid wordt door provincie, gemeenten en zorgaanbieders al samengewerkt in de Taskforce Jeugd Zeeland.

Om uitvoering te geven aan de jeugdzorg, is er natuurlijk de Wet op de jeugdzorg.

Op vlak van monitoring wordt verder geïnvesteerd in de Zeeuwse Jeugdmonitor. Periodiek zullen thema(plus)rapporten op specifieke onderdelen (zoals ouders van jonge kinderen) worden uitgebracht.

De projectgroep integraal jeugdbeleid moet er op toezien dat ook binnen het provinciaal apparaat blijvend wordt afgestemd en samengewerkt tussen de verschillende beleidsafdelingen.

Voorts zullen wij onze bestaande subsidiemogelijkheden (zoals het Beleidskader Sociale Zorg of het subsidieprogramma binnen het Provinciaal Sociaal-Economisch Beleidsplan) zo gericht mogelijk inzetten.

Er komt een jaarlijkse voortgangsrapportage waarin een overzicht gegeven wordt van de stand van zaken en van nieuwe ontwikkelingen die kunnen leiden tot bijstelling.

Financiën

Integraal jeugdbeleid steunt vooral op vergroting van de samenhang tussen bestaande sectoren. Bestaande budgetten zullen hierbij voor de uitvoering worden aangewend. Indien dit niet voldoende blijkt te zijn zullen wij in de voorjaarsconferentie 2007 nader bezien of aanvullende middelen noodzakelijk zijn. Aanvullende financiering (€ 80.000) is al door Provinciale Staten gehonoreerd voor het opzetten van een permanente communicatie- en informatiestructuur.

Bijlage 1

Leeftijdgerichte aanpak provinciale jeugdagenda

	0-4	5-12	13-18	19-23
4.1 Jeugd aan het woord/in actie	1. Permanente communicatie- en participatiestructuur	1. Permanente communicatie- en participatiestructuur	1. Permanente communicatie- en participatiestructuur 2. Structurele financiering 'OWNHL & NJD' 3. Uitvoering beleidsnota vrijwilligerswerk	1. Permanente communicatie- en participatiestructuur 2. Structurele financiering 'OWNHL & NJD' 3. Uitvoering beleidsnota vrijwilligerswerk
4.2 School en werk	4. Onderwijsnota 7. Promotie Zeeland (PSEB)	4. Onderwijsnota 7. Promotie Zeeland (PSEB)	4. Onderwijsnota 5. Akkoord Zeeuwse Kenniseconomie 6. Sociaal Akkoord 7. Promotie Zeeland (PSEB) 8. Onderzoek werkloosheid jongeren 9. Oprichting ontwikkelbedrijf	4. Onderwijsnota 5. Akkoord Zeeuwse Kenniseconomie 6. Sociaal Akkoord 7. Promotie Zeeland (PSEB) 8. Onderzoek werkloosheid jongeren 9. Oprichting ontwikkelbedrijf
4.3 Zinvolle Vrije tijd	10. In kaart brengen betekenisvolle evenementen en voorzieningen 15. Stimulerings-subsidie recreatie en toerisme 18. Onderzoek en adviezen over speelruimte(beleid)	10. In kaart brengen betekenisvolle evenementen en voorzieningen 12. Provinciale sportnota 13. Advies betaalbare sportvoorzieningen 14. Stimuleren sport en cultuur binnen na- en buitenschools aanbod 15. Stimulerings-subsidie recreatie en toerisme 16. Ondersteuning professionalisering jongerenwerk 17. Uitwisseling Vlaanderen rondom jeugdwerk 18. Onderzoek en adviezen over speelruimte(beleid)	10. In kaart brengen betekenisvolle evenementen en voorzieningen 11. 'Jeugd en Cultuur' en 'Cultuur en school' 12. Provinciale sportnota 13. Advies betaalbare sportvoorzieningen 14. Stimuleren sport en cultuur binnen na- en buitenschools aanbod 15. Stimulerings-subsidie recreatie en toerisme 16. Ondersteuning professionalisering jongerenwerk 17. Uitwisseling Vlaanderen rondom jeugdwerk 18. Onderzoek en adviezen over speelruimte(beleid)	10. In kaart brengen betekenisvolle evenementen en voorzieningen 11. 'Jeugd en Cultuur' en 'Cultuur en school' 12. Provinciale sportnota 13. Advies betaalbare sportvoorzieningen 15. Stimulerings-subsidie recreatie en toerisme 16. Ondersteuning professionalisering jongerenwerk 17. Uitwisseling Vlaanderen rondom jeugdwerk 18. Onderzoek en adviezen over speelruimte(beleid)

	0-4	5-12	13-18	19-23
4.4 Een prettige leefomgeving	21. Acties rondom sociale weerbaarheid - Antipestmethode - Regie aanbod weerbaarheid - Advies- en Steunpunt Huiselijk Geweld - Loverboys 24. Actiepunten verkeersveiligheid	20. Acties rondom verdraagzaamheid en beeldvorming - Charmeoffensief - Maand van de vrijheid - Anti Discriminatie Bureau Zeeland 21. Acties rondom sociale weerbaarheid - Antipestmethode - Regie aanbod weerbaarheid - Advies- en Steunpunt Huiselijk Geweld - Loverboys 22. Onderzoek geformaliseerd contact scholen - politie 24. Actiepunten verkeersveiligheid	19. Ondersteuning jeugdpanels 20. Acties rondom verdraagzaamheid en beeldvorming - Charmeoffensief - Maand van de vrijheid - Anti Discriminatie Bureau Zeeland 21. Acties rondom sociale weerbaarheid - Antipestmethode - Regie aanbod weerbaarheid - Advies- en Steunpunt Huiselijk Geweld - Loverboys 24. Actiepunten verkeersveiligheid	19. Ondersteuning jeugdpanels 20. Acties rondom verdraagzaamheid en beeldvorming - Charmeoffensief - Maand van de vrijheid - Anti Discriminatie Bureau Zeeland 21. Acties rondom sociale weerbaarheid - Antipestmethode - Regie aanbod weerbaarheid - Advies- en Steunpunt Huiselijk Geweld - Loverboys 23. Project starterswoningen 24. Actiepunten verkeersveiligheid
4.5 Openbaar vervoer	27. Onderzoek uitbreiding basismobiliteit naar avonduren	27. Onderzoek uitbreiding basismobiliteit naar avonduren	25. Aansluiting openbaar vervoer en onderwijs - onderzoek representativiteit jongeren in OPOV - via monitoringplan: aansluiting op school- en treintijden - oprichting meldpunt klachten 26. Onderzoek aansluiting OV en uitgaan 27. Onderzoek uitbreiding basismobiliteit naar avonduren	25. Aansluiting openbaar vervoer en onderwijs - onderzoek representativiteit jongeren in OPOV - via monitoringplan: aansluiting op school- en treintijden - oprichting meldpunt klachten 26. Onderzoek aansluiting OV en uitgaan 27. Onderzoek uitbreiding basismobiliteit naar avonduren

	0-4	5-12	13-18	19-23
4.6 Verbeteren en herstellen	28. Bestuurlijke afstemming gemeentelijk preventief jeugdbeleid en provinciale jeugdzorg 29. Afstemming uitvoering provinciale jeugdzorginstellingen met gemeentelijk preventief jeugdbeleid 30. Ondersteuning onderwijs bij aansluiting zorg in en rond de scholen 31. Onderzoek integrale ondersteuning jeugd, onderwijs en zorg 33. Intensief Pedagogische Thuishulp 34. Inzicht problematiek risicjongeren 35. Voorkomen wachtlijsten jeugdzorg	28. Bestuurlijke afstemming gemeentelijk preventief jeugdbeleid en provinciale jeugdzorg 29. Afstemming uitvoering provinciale jeugdzorginstellingen met gemeentelijk preventief jeugdbeleid 30. Ondersteuning onderwijs bij aansluiting zorg in en rond de scholen 31. Onderzoek integrale ondersteuning jeugd, onderwijs en zorg 32. Bevorderen gezond gedrag 33. Intensief Pedagogische Thuishulp 34. Inzicht problematiek risicjongeren 35. Voorkomen wachtlijsten jeugdzorg	28. Bestuurlijke afstemming gemeentelijk preventief jeugdbeleid en provinciale jeugdzorg 29. Afstemming uitvoering provinciale jeugdzorginstellingen met gemeentelijk preventief jeugdbeleid 30. Ondersteuning onderwijs bij aansluiting zorg in en rond de scholen 31. Onderzoek integrale ondersteuning jeugd, onderwijs en zorg 32. Bevorderen gezond gedrag 33. Intensief Pedagogische Thuishulp 34. Inzicht problematiek risicjongeren 35. Voorkomen wachtlijsten jeugdzorg 36. Plan be-/gesloten voorziening, ingebed in de Zeeuwse jeugdzorg 37. Onderzoek Jongerentelefoon	28. Bestuurlijke afstemming gemeentelijk preventief jeugdbeleid en provinciale jeugdzorg 29. Afstemming uitvoering provinciale jeugdzorginstellingen met gemeentelijk preventief jeugdbeleid 30. Ondersteuning onderwijs bij aansluiting zorg in en rond de scholen 31. Onderzoek integrale ondersteuning jeugd, onderwijs en zorg 32. Bevorderen gezond gedrag 33. Intensief Pedagogische Thuishulp 34. Inzicht problematiek risicjongeren 35. Voorkomen wachtlijsten jeugdzorg 36. Plan be-/gesloten voorziening, ingebed in de Zeeuwse jeugdzorg 37. Onderzoek Jongerentelefoon

Bijlage 2

Verantwoordelijkheid functionele afdelingen

Thema	Actiepunten	Wanneer	Door welke afdeling
4.1 Jeugdparticipatie	1. Permanente communicatie- en participatiestructuur 2. Structurele financiering 'OWNHL & NJD' 3. Uitvoering beleidsnota vrijwilligerswerk, incl. maatschappelijk verantwoord ondernemen	2007: opzet 2007 – 2012: uitvoering 2008 – 2012: uitvoering 2007 – 2012: uitvoering	Welzijn i.s.m. overige afdelingen Economie, Ruimtelijke Ordening, Milieu, Water, Verkeer en Vervoer en Communicatie Welzijn Welzijn Milieu
4.2 Onderwijs&arbeid	4. Onderwijsnota 5. Akkoord Zeeuwse Kenniseconomie 6. Sociaal Akkoord 7. Promotie Zeeland (PSEB) 8. Onderzoek werkloosheid jongeren 9. Oprichting ontwikkelbedrijf	2007 – 2010 2007 – 2010: uitvoering 2007 – 2008: uitvoering 2007 – 2008: uitvoering 2007: opzet 2007 – 2012: uitvoering 2007	Economie i.s.m. Welzijn en Vervoer Economie i.s.m. Welzijn Economie i.s.m. Welzijn Economie i.s.m. Communicatie en Welzijn Economie i.s.m. Welzijn Economie i.s.m. Welzijn Economie i.s.m. Welzijn
4.3 Zinnvolle Vrije tijd	10. In kaart brengen betekenisvolle evenementen en voorzieningen 11. 'Jeugd en Cultuur' en 'Cultuur en school' 12. Provinciale sportnota 13. Advies betaalbare sportvoorzieningen 14. Stimuleren sport en cultuur binnen na- en buitenschools aanbod 15. Stimuleringsubsidie recreatie en toerisme 16. Ondersteuning professionalisering jongerenwerk 17. Uitwisseling Vlaanderen rondom jeugdwerk 18. Onderzoek en adviezen over speelruimte(beleid)	2007: onderzoek 2007 – 2012: acties 2007 – 2012 2007 – 2012 2007 2007 – 2012 2007 – 2008: uitvoering 2007 – 2012 2007 – 2012 2007: onderzoek 2007 – 2012: advisering	Welzijn i.s.m. Economie en Vervoer Welzijn i.s.m. Economie en Vervoer Welzijn Welzijn Welzijn Welzijn i.s.m. Economie Economie i.s.m. Ruimtelijke Ordening, Milieu en Welzijn Welzijn Welzijn Ruimtelijke Ordening i.s.m. Welzijn Ruimtelijke Ordening

4.4 Veilig opgroeien	19. Ondersteuning jeugdpanels 20. Acties rondom verdraagzaamheid en beeldvorming - Charmeoffensief - Maand van de vrijheid - Anti Discriminatie Bureau Zeeland 21. Acties rondom sociale weerbaarheid - Antipestmethode - Regie aanbod weerbaarheid - Advies- en Steunpunt Huiselijk Geweld - Loverboys 22. Onderzoek geformaliseerd contact scholen - politie 23. Starterswoningen: collectief particulier opdrachtgeverschap 24. Actiepunten verkeersveiligheid	2007 – 2012 2007 - 2012 2007 –2012 2007 2007 –2012 2007 –2012	Welzijn Welzijn i.s.m. Communicatie Welzijn i.s.m. Economie en Communicatie Welzijn i.s.m. Economie en Openbare Orde Ruimtelijke Ordening i.s.m. Welzijn Verkeer i.s.m. Welzijn en Economie
4.5 Openbaar vervoer	25. Aansluiting Openbaar Vervoer en onderwijs - onderzoek representativiteit jongeren in OPOV - via monitoringplan: aansluiting op school- en treintijden - oprichting meldpunt klachten 26. Onderzoek aansluiting Openbaar Vervoer en uitgaansleven 27. Onderzoek uitbreiding basismobiliteit naar avonduren	2007-2012 2007 2007 – 2012	Vervoer i.s.m. Economie en Welzijn Vervoer i.s.m. Welzijn Vervoer i.s.m. Welzijn
4.6 Verbetering en herstel	28. Bestuurlijke afstemming preventief jeugdbeleid – jeugdzorg 29. Afstemming uitvoering jeugdzorginstellingen met gemeentelijk preventief jeugdbeleid 30. Ondersteuning onderwijs bij aansluiting zorg in en rond de scholen 31. Onderzoek integrale ondersteuning jeugd, onderwijs en zorg 32. Bevorderen gezond gedrag 33. Intensief Pedagogische Thuishulp 34. Inzicht problematiek risicojongeren 35. Voorkomen wachtlijsten jeugdzorg 36. Plan be-/gesloten voorziening binnen Zeeuwse Jeugdzorg 37. Onderzoek Zeeuwse Jongerentelefoon	2007 – 2012 2007 – 2012 2007 – 2009 2007 2007 – 2012 2007 –2012 2007: onderzoek 2007 –2012: acties 2007 – 2012 2007 - 2012 2007	Welzijn Welzijn Welzijn Welzijn i.s.m. Economie Welzijn Welzijn Welzijn i.s.m. Economie Welzijn i.s.m. Economie Welzijn Welzijn i.s.m. Economie Welzijn

COLOFON

Tekst
Inge Monteyne

Opmaak
Prepress,
Provincie Zeeland

Drukwerk
L70 drukkerij/uitgeverij,
Zierikzee